

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

LYDIA WAHLSTRÖM.

FÖR NÅGRA veckor sedan utkom en bok med titeln "Nutidsfrågor", som på ett klarsynt, varmhjärtadt och modigt sätt behandlar flera brännande religiösa och sociala spörsmål. Den inledande uppsatsen, "Ett stycke lekmannteologi", ger inblick i författarinnans, doktor Lydia Wahlströms, ställning till de religiösa problemen, sådan den framgår ur skildringen af de starka intryck hon mottagit af Luther och Ritschl, deras lif såväl som deras skrifter. Doktor Wahlströms djupa sympati för Luther skulle jag här särskildt vilja fästa uppmärksamheten vid; den ger, sammanställd med hennes beundran för Bismarck, en god synpunkt, då det gäller att bedöma henne själf.

Lydia Wahlströms förkärlek för Luther och Bismarck, dessa två helstöpta och hänsynslösa germanska kraftnaturer, har sina rötter i hennes egen utpräglad germanska anläggning. Forskardrift och handlingskraft, kärfhets och känsla, grubbel och humor äro

olika sidor af hennes väsen, som på mångfaldiga sätt afspegla sig i hennes verksamhet. Men främst bäres denna af en orädd målmedvetenhet, som är ganska sällsynt i vår skeptiska och nervöst upprifna tid, så mycket mer som hennes ideal, kristendom, kultur och kvinnlig samhällsverksamhet, för många synas oförenliga.

Den utvecklingsgång, som fört doktor Wahlström till hennes i "Nutidsfrågor" uttryckta lifsuppfattning, kan här blott i största korthet skisseras.

Född i Lundby, Västerås län, den 28:de juni 1869, härstammar Lydia Wahlström på fädernet från en i Hedemoratrakten bofast bondesläkt. Genom sin mor, Ida Schmidt, som tillhörde en ursprungligen från Mecklenburg inflyttad familj, har hon tyskt blod i sina ådror. Barnet var endast ett år gammalt, då hennes far blef kyrkoherde i den församling, där han fortfarande har sin verksamhet, Barkarö, ej långt från Västerås; här i prästgården i en allvarlig natur, som har mycket litet gemensamt med de typiska mälärsträndernas, växte hon upp, yngst bland fyra systrar, af hvilka den närmaste var elfva år äldre än hon, och sålunda för sina lekar hänvisad till bondbarnen och ett hurtigt friluftslif. Hennes undervisning sköttes i hemmet af system Clara, som på senare år gjort sig känd, icke blott som framstående lärarinna, utan äfven för sin vackra och nitiska verksamhet i federationens tjänst. Lydia Wahlström kan således anföras som bevis för satsen, att frihet från skoltvång främjar individualitetens utveckling. Först vid fjorton års ålder skickades hon från hemmet, men icke ens då i skola, utan till Almaryd i Västergötland, där hon i tre års tid åtnjöt undervisning af husfadern, J. H. Hedenius, och småningom började förberedande studier för studentexamen. Hötterminen 1886 inskrefs hon slutligen som elev vid Wallinska skolan i Stockholm och blef student våren 1888.

Studietiden i Uppsala, från 1888 till 1898, betecknar för Lydia Wahlström ett viktigt utvecklingsskede, hvars olika faser här blott kunna antydast. Till en början drogs hon med af de radikala strömningarna, främst re-

presenterade af föreningen Verdandi, som ännu på den tiden lät mycket tala om sig, kastade sig öfver modern litteratur och påverkades starkt af Strindberg och Ibsen i riktning mot fritänkeri. Hennes intressen, bestämda af barndomsheemets, lågo emellertid icke blott åt litteratur, utan i än högre grad åt historia, hennes fars älsklingsstudium; och fördjupade historiska studier under ledning af en så öfverlägsen personlighet som professor Hjärne ledde småningom hennes tankelif in på andra banor. Att hon sedermera koncentrerade sina egna forskningar på Gustaf III:s tid, torde mera berott på en tillfällighet än på att detta område af svensk häfdaforskning för hennes skaplynnne innebar något särskildt fängslande. Ett fynd i arkivet på Fullerö, det genom fru Nordenflycht ryktbara Cronstedtska fideikommisset nära Västerås, bestämde henne nämligen att till ämne för sin doktorsafhandling välja "Sveriges förhållande till Danmark 1788—89".

En viktig faktor i den utveckling, som Lydia Wahlström under sin Uppsalatid genomgick, utgjordes af kamratlifvet. Hon säger själf i sin sista bok om den akademiska studievägen: "Icke blott intellektuellt, utan äfven moraliskt för den män och kvinnor i en beröring med hvarandra, hvars uppfostrande betydelse näppeligen lär kunna öfverskattas." Och för sina kvinnliga kamrater blef hon den sammanhållande kraften, särskildt såsom ordförande i den på hennes initiativ år 1892 bildade kvinnliga studentföreningen.

Då den kristliga studentrörelsen på 1890-talet från England och Amerika spred sig till Skandinavien, hade hennes uppfattning i religiöst afseende så förändrats från de första studentårens, att hon med lif och själ anslöt sig till denna rörelse. "Så stark", säger hon på tal om den, "är de intellektuella sysselsättningarnas, de vetenskapliga studiernas etiska bärkraft, att de oftast, medvetet eller omedvetet, på en förut ideell sinnesriktning verka lyftande, och en sålunda preparerad jordmån är mottagligare än någon annan för djupare religiösa intryck." Men hennes uppfattning af kristendomen är byggd på Ritschls och måste inom rörelsen utgöra en hälsosam motvikt mot en mera pietistiskt färgad fraktions.

Sedan Lydia Wahlström i december 1898 disputerat för graden, tillbragte hon ungefär ett år i England, upptagen dels af arkivstudier vid Record Office och British Museum i London, dels af lärarinneverksamhet. Redan i Uppsala hade hon vid sidan af sina studier för licentiatexamen under några år gifvit lektioner i kristendom och fått håg för en sådan uppgift hon återbördades till fäderneslandet, då hon efter Ellen Fries' hastiga bortgång kallades till studierektor för Åhlnska skolans gymnasium, en befattning, som hon, efter att på våren hafva promoverats till filosofie doktor,

tillträdde höstterminen 1900 och allt sedan dess på ett för skolan hedrande sätt förvaltat. Ett bevis på hennes anseende inom den pedagogiska världen är, att hon sedan våren 1904 tillhör centralstyrelsen för föreningen af lärarinnor och lärare vid Sveriges högre flickskolor och samskolor. Med befattningen af studierektor förenar hon, liksom hennes företrädarinna gjorde, historieundervisningen på skolans högre stadier och förstår att väcka ett lefvande intresse hos sina lärjungar. För den ungdom, med hvilken hon sålunda står i daglig beröring, är hon äfven så vidt sig göra låter den äldre kamraten; de kunna komma till henne med sina bekymmer, vissa om förståelse och uppmuntran, och hennes ställning till Uppsala kvinnliga studentförening vidgar hennes beröring med flera af dem äfven öfver skoltidens gränser. Att anslutningen till de nordiska studentmötena med kristligt program varit liflig å våra yngsta kvinnliga studenters sida får väl äfven i ej ringa mån tillskrifvas hennes inflytande.

Det är emellertid ej blott på skolans område, som Lydia Wahlström fortsatt hvad Ellen Fries börjat, utan äfven på den populariserade historiens genom föredrag och skriftställer verksamhet. Den utmärkta serie biografier, som af Ellen Fries kallades "Svenska odlingens stormän", har af henne ökat med två nya häften af lika gediget som fängslande innehåll. Och dessutom har man doktor Wahlström att tacka för redigeringen af Ellen Fries' ypperliga posthuma arbete "Svenska kulturbilder".

Dessa insatser på historiens område, till hvilka äfven en i dagarne bland Heimdals folkskrifter utkommande Birgittabiografi bör räknas, ge rätt att vänta mycket för framtiden. Under sista året ha dock Lydia Wahlströms historiska intressen fått stå tillbaka för dagens, i det hon ägnat mycket af sin tid åt kvinnofrågan och särskildt åt arbetet inom föreningen för kvinnans politiska rösträtt, dels som medlem af styrelsen, dels som föredragshållare. Vid internationella kvinnokongressen i Berlin förliden sommar talade hon sålunda som representant för Svenska landsföreningen om den kvinnliga rösträttsrörelsen i Sverige, liksom hon redan 1899 deltog i Londonkongressen med ett föredrag om de svenska kvinnornas universitetsstudier. Hennes arbete på detta fält, som i våras föranledde hennes inval i Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse, bär samma prägel, som i allmänhet karakteriserar hennes uppträdande: fullt öfvertygad att en sund utveckling af samhällsförhållandena pekar hän mot kvinnans deltagande i det offentliga lifvet, är hon färdig att taga upp striden för denna öfvertygelse mot hvem det vara må. "Hvarför skulle vi förneka," säger hon, "att vi sträfva efter makt att göra det goda, att utöfva kvinnans egen gärning inom samhällslifvet — detta samhällslif, som allt för länge utgjort ett hem utan husmoder?" Men på samma gång är hon beredd att bära konsekvenserna af sin öfvertygelse och göra sin insats i det förberedande arbete, som afser att vidga och fördjupa kvinnans och särskildt den kvinnliga ungdomens allmänna intressen.

En så mångsidig och inom olika områden så framstående verksamhet som Lydia Wahlströms vittnar om ett mått af duglighet och energi långt öfver det vanliga. En splittring af krafterna på så olikartade uppgifter som hennes skulle för de flesta vara ödesdiger. Men doktor Wahlströms styrka är den impulsiva intensitet i hennes natur, som drifver henne att tidvis koncentrera sig på en af dem för att sedan med så mycket större ifver

gripa sig an med den förut undanskjutna. För tillfället är det kvinnorörelsen och allt därmed sammanhängande, som utgör hennes hufvudintresse, och en allt mer vidgad erfarenhet och människokänedom skola säkert göra henne allt bättre skickad att räknas bland ledarne af denna rörelse. Men snart skall hon åter från förnyade forskningsarbeten på historiens fält bringa nya och rika skördar — det vänta vi af henne, vi alla, som redan smakat frukten af hennes tidigare studier.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

NYÅRSVAKA.

SLÄCK nu lampans låga sakta! Kom, och låt
oss tysta vakta,
älskade, i nyårsnatten den minut, som blixtnabbt flyr!
Sätt dig här invid min sida, låt oss andaktsfulla bida
slutet på det gamla året, början af det år,
som gryr!

Ser du slätten vid och fager, stjärnenattens
trolliska dager
och, där horisonten tonas, svagt konturen af
en skog,
där i sommaraftnar svala solen sakta syntes
dala,
medan dagen, snabbt förrunnen, uti nattens
armar dog?

Vinter rår nu för all världen. Snön kring skog
och äng och gården
ligger som ett svepningslakan kring den döda
jungfru Jord.
Si ett år har redan svunnit, till sin graf det
nu har hunnit,
och vi stå där utan tårar, stå där tysta utan
ord.

Hvad det gamla året bringat, alla glada skratt,
som klingat,
leende och fager lycka — allt vi tacksamt
tagit mot.
Alla sorger, som vi lidit, alla sår, som bittert
svidit,
hafva vi tillsammans burit och fördragit utan
knot.

Ser du insjöns vågor stela, hör du vind i vide
spela
sorgesång, begravningslåten vid det gamla årets
död?
Men det nya år skall lifva allt det döda upp
och gifva
glans åt än ej grydda dagar, färg åt solned-
gångens glöd.

Om det bringa skall oss lycka, om till mark
det skall oss trycka,
om vi få tillsammans vaka nästa nyårsnatt —
hvem vet?

Lefva blott en dag i sänder, taga mot med
knäppta händer
sorg och lycka lika ödmjukt, det är lifvets
hemlighet.

Och vi äro ännu unga, våra pulsar ännu sjunga,
jublande af ungt och eldigt, utaf ungt, för-
älskadt blod.
Tids nog hinna vi att vakna såsom gamla upp
att sakna,
hvad vi längtat, drömt och hoppats uti ystert
öfvermod.

Oss står ännu kvar att bygga bron, den luftiga,
men trygga,
som oss öfver djupen bärer in i dödens skumma
land.
Oss står ännu kvar att jämna väg för andra
och att lämna
spår af våra dåd och tankar tryckta in i tidens
sand.

Räck mig därför handen, kära! Hör du ekot
klangens bära
vidt kring nejden, klockebådet om det år, som
föddes nyss?
Därför ej i eldig drufva, men med mun mot
mun, du ljufva,
hälsa vi det år, som randats, i en lång, en
lifsvarm kyss.
SIGURD P. SIGURDH.

I KÖLD OCH MÖRKER.

JAG VÄDJAR till alla barnavänner. Sägen,
skullen I vilja tänka eder en liten älfva,
tolfäring ute på ödlig väg, där yrvädet isande
tränger igenom den slitna, tunna dräkten och
det tilltagande mörkret väcker till lif alla spöken
och troll i den uppjagade barnfantasiens? Huru
stelnar ej den lilla kroppen i kölden, huru vildt
klappar ej det lilla hjärtat af ångest. Hvad
skulle ni ej vilja göra för att skydda och hjälpa
den lilla stackaren!

Och ändå har intet gjorts!

Ännu springa i Sverige och öfriga nordiska
länder hundratals små, värnlösa barn dag-
ligen ensamma på ödlig väg i köld och mörker.
Jag menar alla de många skolbarnen, hvilka
bo långt från skolan i ensliga bygder. Ja, till
och med i de tätast befolkade trakterna är det
ofta något skogstorp eller ensam stuga, därifrån
barnen hafva en eller ett par kilometer till
skolan. Äfven om undervisningen i folkskolan
slutar klockan två, dröjer det ju något, innan
bön hållits och barnen komma åstad, och då
faller den korta vinterdagens skymning redan
på. Jag vill ej tala om, att det kunde hända,
det någon lärare finner för godt att ålägga
barnet en latläxa efter skoltiden, då det sedan
får ensamt gå hem i fullkomligt mörker.

En delikat dessert tillagas på ett
par minuter af

Lagermans Dessert-gelè-pulver "TOMTEN".

Detta ville jag anse som ytterst obetänkt-samt, för att ej rent af säga samvetslöst af lärare.

Huru skall ej det lilla barnhjärtat skälva af ångest, då buskar och stenar stiga fram så underligt trolska där bredvid vägkanten! Den lillas fantasi är ju ännu fylld af alla de nervskakande sägner och historier, som så ofta förtäljas i bygderna. Jag vill blott återkalla minnen från egen barndom, där dock en förnuftig mor med sin upplysning sökte skydda barnets fantasi emot sköterskans och kamraternas inflytande, och dock rusade man i full förskräckelse genom den mörka salen eller låg stel af rädsla i sin bädd, om man ej lyckades somna, innan ljuset släcktes. Och här skall ett litet värnlöst barn gå ensamt den ödsliga mörka vägen.

Och än vidare måste vi tänka, att dessa ensliga människor äro fattigt folk. De kunna ej förse sitt barn så, som deras kärlek väl ville det. Den tunna, slitna dräkten skyddar ej mot en isande vind, och långt fram på hösten måste den lilla med blåfrusna fötter springa på uppblötta vägar, ty de dyrbara skodonen bör hon akta, för att med dem kunna ordentligt uppträda i skolan. Under sådana förhållanden bli visserligen redan de första fjäten på lärdomens stigtunga nog att vandra, och dock måste de tagas, och tagas också, ty väl förstår man redan i bygderna bildningens och kunskapens värde.

Med bilden af den frusna lilla på mörk och ödlig väg framträder dock för oss tanken på, huru mycket, som ännu återstår att göra på folkbildningens område.

I en stad anordnades en gång en julfest för fattiga barn. "Huru skall jag kunna gå dit, jag har ju inga kläder att taga på mig till festen," sade en liten flicka. Och så är det, hvad tjänar det till att ordna en fest, om ej de inbjudna hafva kläder för att kunna besöka festen.

Det är ej nog att inrätta en mängd skolor, det måste ordnas så, att barnen under drägliga förhållanden kunna besöka skolan.

Vi måste ihågkomma de fattiga hemmen. Det är knappt om brödkakorna och mycket blir ej öfrigt till kläder. Så länge barnen äro små i hemmet, hjälper man sig dock som man kan. Stugan är varm, där kan man gärna hoppa barfota, och om en liten få sticker fram ur de gamla kängorna, då man springer till brunnen eller fähuset, hinner den ej frysa allt för mycket. Fars gamla rock duger nog till paletå, om man en vacker solskensdag vill åka därute i kälkbacken.

Annat blir förhållandet, då skolgången vidtager. Skoldräkten måste vara hel och ren och blir en kostnad, som kännes dryg nog i det fattiga hemmet. Huru skola medlen därtill anskaffas, hvad skall man spara in för den sakens skull? Naturligtvis på maten, det är det enda. Sålunda komma barnen på än knappare kost än förr, just under skoltiden, då en rikligare föda vore nödvändig. I städerna har man redan behjärtat denna omständighet och anordnat bespisning för skolbarnen, och enligt åtskilliga lärares uppgift kan man förmärka en tydlig förbättring af barnens skolarbete genom dessa anordningar. På åtskilliga orter arbeta äfven syföreningar för att förse barnen med nödig skoldräkt.

På landsorten gestalta sig förhållandena helt annorlunda. Detta beror säkert icke så mycket på bristande tillgång som väl mera på de större afstånden, hvilka försvåra sammanslutningen och ju också skulle göra en bespisningsinrättning svår att anordna, då de längre bort boende än ytterligare skulle fördröjas. Den förnämsta orsaken att så litet för saken gjorts på landsbygden, är väl ändå att initiativtagare saknats.

Det mest effektiva för att råda bot för dessa ofvannämnda missförhållanden vid skolgången vore väl att staten öfvertog saken och vid hvarje skola på landsbygden inrättade ett litet *skolhem*. Det är dock ingen småsak för staten att inlåta sig på försök och genomföra en så vidt omfattande organisation, där fordras beräkningar och anordningar, som kräva årslångt arbete. Annat vore att först på privat väg få skolhemmen till stånd på så många orter som möjligt öfver hela landet, då kunde staten jämförelsevis lätt öfvertaga saken, sedan den visat sig af behovet påkallad och gagnelig.

I Finland finnas redan några sådana skolhem i de nordligaste bygderna, och en fond har på privat väg bildats till förmån för "folkskolan och dess hem". Denna fond har dock tillkommit under trycket af nödåren i de nordliga ödebygderna och afser väl äfven hufvudsakligen dem. Men, som jag redan påpekat, finnes äfven i de rikaste landsorter mångt fattigt hem, som behöfde understöd under barnens skoltid. Och jag tror, att ett ganska godt understöd kunde lämnas, om blott nödigt initiativ toges.

Detta initiativ kunde då tagas af de många barnvänner, hvilka läsa Idun.

Då de under sommaren begifva sig ut i landsbygden, böra de intressera de rika gårdsvärdinnorna för saken, ty de kunna bättre än någon annan genomföra planen.

Jag har tänkt mig saken som en början sålunda: Värdinnorna i de förmögna gårdarna, hvilka höra till ett skoldistrikt, hyra ett enkelt rum i närheten af skolan; hyran på landet plär ej vara så stor, att det skulle för mycket angripa deras kassor, om man än på landet har allra svårast att gifva något direkt penningeunderstöd. Något vidare skulle i penningeväg ej heller i början blifva af nöden.

En duglig och ordentlig gumma för att förestå hemmet bör kunna fås, emot att hon får fritt husrum och värme i hemmet. Från sina välförsedda bodar och vindar skaffa värdinnorna säkert hvad som behöfves till möbleringen i hemmet, några sängar med dynor och halmsäckar till bolster, ett par bord, några enkla stolar, en lampa, litet kokkärl och dylikt. Som den allra primitivaste början kunde ju också barnen själfva få medföra nödiga sängkläder, äfvensom mat för veckan, då de i hemmet finge husrum, värme och lyse.

För värmen skulle de rika gårdarne sörja genom att i tur och ordning köra ved till det lilla hemmet. Ja, jag har tänkt att gårdarne äfven kunde förse de små i hemmet med föda under veckan. Potatis, bröd, fisk och mjölk kunde kanske lätt följa vedlasset åt. Det är ej så mycket fattigmans barn äro bortskämda med. Skolans lärare skulle säkert ej försumma att titta till det lilla hemmet, läsa med barnen deras aftonbön och se att ordning och samsjämja råda.

Så småningom skulle det enkla hemmet utvecklas. Det blefve säkert en hederssak bland de skilda skoldistriktens gårdsvärdinnor att få sitt hem så prydligt och välförsedt som möjligt. De mera aflägsset boende förmögne gårdsägare skola snart finna det fördelaktigt att under veckan få sina barn inackorderade i skolhemmet, hvarigenom detsamma tillskyndades en liten inkomst. Måhända skulle skolans lärarinnor intressera sig för att lära barnen lappa och reparera de skador, deras dräkter under veckan råkat ut för, eller också kunde den, som förestår hemmet, undervisa de små i lappning och stoppning. Att barnen böra ombesörja städningen i hemmet och hjälpen vid tillredning af maten är själfklart. Det är äfven att förmoda att, sedan intresset en gång väckts, några värdinnor skulle finna ett nöje i att äfven förse de små med nödiga skoldräkter.

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter

i ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Sändes tull- & portofritt direkt till privata.

Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Sålunda skulle barnens skolgång, ifrån att vara en börda, som den nu är, blifva en stor lättnad för det fattiga hemmet. Sålunda blefve förhållandet likasom i det burgna hemmet, där man vanligen är nöjd att veta barnet vara i godt förvar i skolan under flere timmar. I de burgna hemmen kommer visserligen sedan oron för öfveranstängning, men detta behöfver ju ej befaras i folkskolorna.

Den största vinsten af företaget skulle dock de rika gårdsvärdinnorna själfva skörda, ty jag är viss om att åsynen af de små, fattiga barnens röda kinder och tacksamt strålände ögon skulle gifva dem en större och varaktigare glädje än den de kunnat skaffa sig, om de användt de kostnaderna för hemmet eller förvarat penningarne på kistbotten.

Så vilja vi gå längre i våra förhoppningar och tänka på den tid, då staten kunde öfvertaga skolhemsorganisationen. Då borde ett steg i socialistisk riktning tagas. Den redbare arbetaren skall ej få hjälpen såsom en nådegåfva, utan såsom en rättighet. Med litet själfmedvetande är det tungt för mången, som sträfvar och arbetar, att vara tvungen att emottaga nådegåfvor. Hellre sliter han ut sig till det yttersta, sig själf och sin familj. Det är knappt andra än de lata och lättsinniga, hvilka hafva lätt att emottaga nådegåfvor, och med sådana nådegåfvor måste man dock tyvärr understödja deras lättja, ty barnen kunna ej få blifva lidande till följd af den.

Detta beredande af husrum och mat under veckan åt folkskoleelever skulle dock ej ställas som en nådegåfva. Understödet borde göras beroende af antalet barn i familjen och af antingen hemmets förmögenhetstillgångar eller taxering af mannens arbetsförmåga och tillgång. Jag tänker mig anordningen sålunda, dock utan att här anförda siffror få anses på något sätt normgifvande: ett hem med 800 kronors inkomst om året bör själf kunna hålla ett barn i skolan, de öfriga få utan afgift under veckan bo i skolhemmet. Ett hem med 1,000 kronors inkomst bör försörja två barn själf, de öfriga sörjer skolhemmet för.

Genom ett annat förslag kunde måhända bättre undvikas, att lättjan och håglösheten få understöd. Det vore: en fullt arbetsför man bör som lös arbetare kunna själf hålla ett barn i skolan, som torpare kanske två, timmerman och murare tre o. s. v., allt därvid dock beroende af olika ortsförhållanden. För statsorganisation torde dock det förra förslaget såsom mera generellt bättre lämpa sig, under det det senare väl kunde genomföras, så länge inrättningen är kommunens eller rent privat. Huru som helst har, där skolhem finnas vid alla folkskolor, ett stort steg tagits på folkbildningens område.

MARIA NYSTRÖM.

Nürnberg's "PILSNERDRICKA".

Rikstel. 7 94.
Allm. Tel. 30 48.

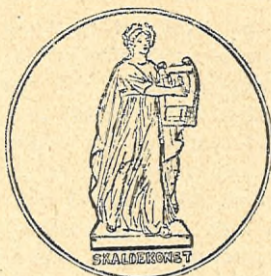
**Lanolin-
Sana-Tvål.**

Garanterad ren, neutral,
mild och öfverfet.

Bästa Barntvål!

25 öre st.

Grumme & Son
Stockholm.

SVENSKA AKADEMIENS STORA GULDMEDALJ,
SOM I ÅR TILLDELATS SELMA LAGERLÖF.

ett versifieradt sagospel, benämndt "Våg" och som behandlar det gamla sagomotivet strömkarlen, som önskar vinna en odödlig själ. Ryktet om hr Collins utmärkelse nådde oss i så god tid, att vi redan i det föregående numret kunde bjuda vår läsekrets såväl författarens porträtt som några utdrag ur hans prisskrift. Att fröken Durling nu kommer i efterhand, beror alltså endast af, att vi först på själfva högtidsdagen blefvo underkunniga om hennes utmärkelse.

Fröken Maria Durling är bördig från det på talangfulla författare så rika Skåne, där hon föddes 1867. Hennes föräldrar voro härads-höfdingen i Färs och Frosta härads domsaga C. A. Durling, en framstående och samvets-grann domare, och hans maka i andra gifvet Charlotte Eleonora Nordenskjöld.

Sin barndom tillbragte Maria Durling dels i Skåne, dels i Smålands bergsbygd; sedan flyttade hon med modern till egendomen Högtorp i Sörmland, men återvände efter moderns fränfalle till Småland och bor för närvarande i Eksjö.

Författaranlagen röjdes redan tidigt. Innan hon ännu kunde skriva, komponerade hon sagor för sig själf. Att högt berätta sådana i ensamheten var en af hennes käraste sysselsättningar i barnåren. Två gånger under sin hittills tillryggalagda diktarbana har hon fått hedersomnämning af Svenska akademien, nämligen år 1894 för en episk dikt "Kambyses seger", som äfven utkommit i bokform, och år 1897 för en dramatisk dikt "Torsten Greklandsfaren". På prosanovellens område har hon uppträdt med en samling berättelser "Martall", och dessutom har hon skrivit åtskilligt af belletristisk art i Idun och andra tidningar och tidskrifter. Hennes första berättelse stod tryckt i Idun 1891 under signaturen E. Den hette "Stark som döden", och dess publicerande glädde henne mycket, berättar hon.

"Hvad beträffar Våg," vi citera här författarinnans egna ord, "så hyser jag naturligtvis en svag förhoppning att någon gång i framtiden få se stycket speladt. Man kan ju alltid roa sig med att hoppas här i världen."

Fröken D. är besjälad af varmt intresse för åtskilliga af dagens frågor. Särskildt ligger fosterlandets försvar och dess stärkande henne om hjärtat, något, som jämväl ett antal uppsatser från hennes hand i såväl bunden som obunden form bekräftat.

Med skaldinnans benägna medgifvande äro vi i tillfälle att här nedan aftrycka ett litet brottstycke ur det prisbelönta sagospel. I all sin korthet ger det en antydning om styckets etiska innebörd och vackra lyriska stämning.

(Det är sommarafton. Vid älfstranden sitter Sorgen och binder en krans. Hon bär en fotsid svart mantel; det mörka håret faller som ett dok kring pannan och axlarna.)

Sorgen (sjunger).

Ack sucka, min skog, och gråt, du älf,
och snyften, I lekande vågor!

Du sol, gå ned och, du himmel, hvälv
ditt hvalf med stjärnornas lågor!

Jag flätar en krans, jag flätar den väl
af törnen och blommor tillsammans,
och den, som tryckt törnena in i sin själ,
af blomstren skall hafva sin gamman.

När aftonen kommer, af himmelens dag
jag smyckar min krans med tårar.
Där sitter en pärla vid hvarje tagg,
och den faller, då törnet sårar.

Hvi bäfvar du, människobarn, för mig?
När jag kommer, så öppna ditt hjärta.
Jag bär ju pärlor och blommor till dig,
men du vinner dem blott i smärta.

Nu suckar min skog, nu gråter min ström,
och solen i väster hon dalar,
och nu vill jag drömma en fager dröm,
att också Sorgen hugsvalar.

(Det klappar i berget.)

Röst (inifrån).

Jag härdar icke ut! Låt upp, o Sorg!

Sorgen (reser sig).

Hvem kallar mig i Vågens borg,
hvem ropar därinne efter Sorg?

(Hon slår med sin krans på klippan, porten springer upp. Vid tröskeln står Gudrun blek och skälfvande. Bakom henne Längtan, i det inre af grottan Saga och Dröm.)

Sorgen

Du mänskobarn, hur vågar
du att frambesvärja mig?

Gudrun.

Ett fruktansvärdt och bittert kval mig plågar.

(Hon ser ut.)

O, höga himlahvalf, jag hälsar dig!
O jord, af solnedgångens guld begjuten,
du blåa ström, emellan stränder slutna,
du mörka skog, du hala, branta stig,
du människornas värld, jag hälsar dig!

Sorgen.

Gå ut ur drömmens land till verkligheten,
gå ut att söka lindring för ditt kval!
Jag vandrar vida öfver berg och dal,
jag bor i tiden och i evigheten.

Gudrun.

O sol, gå ned i västerns purpurskyar,
o, natt, dig bred utöfver land och haf!
Den törst, den längtan, som mitt kval förnyar
skall lindras, släckas vid min moders graf.

Sorgen.

Lägg ned din börda, välj ditt öde själf,
försaka ej, fly bort ifrån din smärta!
Jag finner alltid vägen till ditt hjärta,
så länge än du förs på livvets älf.

(Sorgen försvinner.)

"FÖRR I VÄRLDEN". AF PEN.

"BERÄTTA EN SAGA, mormor!" bådo alltid ifriga barnaröster förr i världen. Och sagor berättades, både långa och många i mörka vinterkvällar. Nu berättas sällan sagor och numera skrivas företrädesvis "berättelser" för barn. Vår tid föder inga äkta barnsagor längre, har man klagat.

Är då sagotiden död? Visst icke! Mana endast fram en man från fornåldern ur grafhögen, och han skall påstå att vi själfva lefva midt i sagotiden. Men våra barn, som, så att säga, uppammats på automobiler och fått leka med telefoner och elektriska knappar — fråga dem, och de skola säga: sagotiden, den inföll i mormors mors barndom, tänk, då det hvarken fanns ångmaskiner, telegraf eller ens gaslyktor på gatorna. Det var den tid, då man långsamt rullade fram i

FRÖKEN MARIA DURLING.

SVENSKA AKADEMIEN OCH DEN KVINNLIGA DIKTNINGEN.

DEN VITTRA gustavianska domstolens högtidsdag innevarande år var i flere afseenden märklig, ty dels öppnade akademien sina portar för en af den moderna skaldekunstens mest ursprungliga och nationella representanter, Fridolins unge sångare, fil. lic. E. A. Karlfeldt, som då gjorde sitt inträde efter riksarkivariens Odhner, dels röntes åtskilligt af den kvinnliga diktningen i svensk poesi — såväl i forntid som nutid — den vittra areopagens amplaste erkännande.

Sålunda var en silfvermedalj slagen öfver den heliga Birgitta — densamma fanns återgifven i ett af Iduns senaste nummer — som ett akademiens betygande af hennes litterära förtjänster, hvarjämte den yppersta svenska skaldinnan i modern tid, fröken Selma Lagerlöf, erhöill akademiens stora guldmedalj. Detta gyllene vedermåle för ideel poetisk alstring har förut, sedan Svenska akademien instiktad, endast kommit tre svenska kvinnor till del, nämligen Anna Maria Lenngren, Fredrika Bremer och Emelie Flygare-Carlén. Vi meddela här en förminskad afbildning af den ståtliga guldpennningen, som i år präglats med ökad guldvärde. Dess framsida återger sånggudinnan, medan fransidan upptages af akademien de vis "Snille och smak", omgifven af en lagerkrans och inskriptionen "Svenska akademien instiktad den 20 mars 1786".

Dessutom belönades en ung poet, hr Esaias Collin, och en ung skaldinna, fröken Maria Durling, med hvar sin mindre guldmedalj, den förre för en samling sonetter, den senare för

Vanligt salt verkar blott
som en krydda.

CEREBOS SALT; Stärker födan.

landsvägsdammet pr diligens med postiljon eller med egen skjuts och tidsödande hästombyten vid skjuts-hällen, och då man fick skicka ett ridande postbud milslånga vägar och sedan vackert sätta sig ned och vänta på svar både en och två dagar, vore ärendet aldrig så viktigt. Ja, den tiden fick man taga lifvet lugnt, det kunde nu en gång icke hjälpas, förhållanden gjorde det nödvändigt. Men så roligt som man hade på mormors eller mormors mors tid, det får man visst aldrig mera! Åtminstone säga alla de gamla så och skaka med öfvertygelse sina hvita hufvuden.

Och för våra barn få dessa vördnadsvärda gamla något af det skimmer öfver sig, som omstrålade forntidens barder. — "Berätta om, när mormor var ung!" — heter det nu som oftast från dessa ättlingar af vår memoarälskande generation. Ty inga vidunderliga troll- och prinsesseäventyr ha förmågan att så fångla deras fantasi som detta äfven för mognare sinnen mest gripande af allt — det verkligt upplefda.

Det är icke alla, som haft lyckan äga en dylik gammal hvithårig "familjebard", hvilken förmått gripa långt, långt tillbaka i tidernas mäktiga strängspel. Men de som haft det skola sent glömma de långa skymningsstunderna på landet, då barn och barnbarn, mangrant församlade i juletid, gruppvis lägrat sig kring den muntert sprakande brasan på härden för att höra "mormor" berätta. Hvad hon berättade gärna! Ofta hade den sista lågan fladdrat ut, och man satt kvar ännu och stirrade in i den falnande glöden, lyssnande till den outröttliga rösten ur det växande mörkret.

Det var minne, som knöt sig till minne. Ofta hörda, hade dessa dock alltid nyhetens behag; än var det en detalj, än en annan, som tillades. Mormors stämma blef allt lifligare, och hon småskrattade ofta åt sina egna ungdomsminnen, isynnerhet när någon af hennes jämnåriga vänner var närvarande, som kunde fylla i, när minnet svek, och som med ett — "minns du?" — — drog fram någon ny episod ur den rika skattkammaren. Eller ock var det kanske ett af barnen som med en liten fråga eller ett — "berätta om den gången" — — fick henne att taga upp en annan tråd, som ledde henne in på ett alldeles nytt kapitel.

Det var inga stora eller äfventyrliga tilldragelser, men i all deras enkelhet kunde likväl en fläkt af romantik eller dramatik ligga öfver åtskilliga af dessa genrebilder ur gamla tiders familje- och hemlif. Den ungdomliga fantasien tilltalades gärna af sådana bilder som den af mormorsfar, musikgeniet, sittande timme efter timme vid pianot, under vemodigt preluderande långt ut på natten, aftonen innan han skall anträda sin friarefärd. Det är som ville han taga afsked af lifvet. Han har ju ännu knappast sett sin tillkommande, och hur skall han kunna veta något om den djupa, varaktiga böjelse han sedermera fattar för sin ståtliga brud. Hur skall han kunna ana att först med hans giftermål ridån går upp för hans sällsynt lyckliga lifsdrama?

Eller ock utmålade mormor gärna sig själf som ung, då hon efter promotionsbalens slut står i största förlägenhet på trappan i tunna sidenskor och genombrutna strumpor. Hon bor visserligen vid samma gata, men efter ett häftigt åskregn ser denna ut som ett träsk. Då kommer räddningen i form af morfar själf, som raskt lyfter sitt unga vif på starka armar och riderligt bär henne hem under studenternas gillande hurrarop.

Åter en annan gång försatte hon oss in i den lilla dramatiska situationen — ett stormigt uppträde på landsvägen mellan mormorsfar och Anders kusk. Unge mormors mor och hennes make befinna sig på hemvägen från ett julkalas med svarta spannet och "kungavagnen", så kallad, emedan den en gång haft äran rulla för själfva Karl Johan. Hur ofta ha icke sedan dess alla barnen och barnbarnen lekt åka till kalas i den, där den stod i vagnsskjulets mörkaste hörn, öfverdragen af dammig spindelväf och doftande af härsken selsmörja och mögel! Tung var denna kolossala gamla bur på sina höga fjädrar och bred för minst tre personer. Ja, det är "historiskt" att åtta unga flickor utan att sitta i knäet på hvarandra åkt bort på bal i den. När föret var dåligt, och när var det annat på den tidens bottenlösa vägar, gafs order om spannet med barska förmaningar till Anders att icke låta "traktera" sig. Anders, gemenligen kallad "sadans kusk" efter sin favoritsvordom — "sadan i då" — har väl likväl denna gången tittat för djupt i glaslet. För att göra pinan kortare, sticker mormorsfar därför ut hufvudet och befäller honom köra genvägen.

"Nähj, om ja' då' gör", svarar "sadans kusk" sturskt. Mormorsfar är en gällande karl med ett hetsigt humör och van att bli åtlydd. Nu ryter han ett barskt: stanna! och klifver ur midt på vägen för att ge bättre eftertryck åt sina ord.

"Ja' svarar inte för fruns lif, om ja' ska' köra den vägen," lallar Anders under ett försök att bemantla sin uppstudsighet.

"Kör Anders som jag befäller eller kör han inte?" "Sadan i då, om ja' då' gör — fru-uns lif" — — "Bry han sig inte om mitt lif!" fnysar unga frun föraktfullt inifrån vagnen.

"Ner från kuskbocken med sig — på ögonblicket!" kommer det i en ton från husbond', som icke bådär godt.

Unga frun sitter inne i vagnen och skälfver som ett asplöf, men hon vet att det här icke duger att tråda emellan, som hon gjort så många gånger förr. Dessutom är hon alltför lojal mot sin man att tillåta Anders vara stursk mot honom. Äfven Anders känner midt igenom ruset en darrning genom sig vid den rösten och klifver skyndsamt ner, mumlande något, som skall tydas som förkrosselse och själfmordstankar: "här finns väl "byssor" (bössor!), herr patron!"

Mormorsfar bevärdigar honom icke med en blick, utan stiger lugnt upp på kuskbocken och samlar in tömmarna, ehuru det kan ifrågasättas, om han någonsin kört ett spann. Öfvid i konsten är han i alla händelser icke. Men utan att akta på den tillintetgjorda kusken, som nu faller till bönboken och bedyrar, att han skall köra hvar som helst, ger han hästarne ett svep med den långa spannpiskan, och så bär det i väg. Den skamsne kusken får traska efter till fots, bäst han kan.

Men aldrig har "unga frun" varit så rädd, där hon sitter ensam inne i den stora kurens mörker och känner vagnens slingringar på den usla vägen och vet, att hennes unga lif icke är värdt en knappål! Hem komma de dock omsider, och fastän "unga frun" i lättanaden häröfver är redo att nästa dag ånyo be för Anders, är hon dock bra nöjd, att han blef så grundligt stukad. Och stoltare än någonsin är hon ock öfver sin hettefrade, myndige herre och man.

Ja, det var många dylika små drag ur den oskrifna familjekronikan, mormor räddade från glömskan genom att fortplanta dem vidare i unga minnen. Och en annan gång, när barnen tiggde henne, talade hon om, hur det gick till på bjudningar på landet för i världen.

"När jag tänker på, hur lätt man ställde till en större julbjudning på den tiden!" sade hon skrottande. "Då gjorde man inte så stor affär af maten som nu, ska' ni veta. Jo, naturligtvis förstod man nog att bulla upp, och faten skulle alltid vara rågade, men det var inte så utstuderadt med allehanda läckerheter från främmande land. Jag minns så väl en gång — — det var kanske ett par dagar före trettondeafton, som mina föräldrar sutto och småpratade framför skymningsbrasan. De skulle ha en liten enkel släktbjudning till den helgaftonen, men så säger min far plötsligt: 'Hvarför kunna vi icke lika gärna ställa till en liten bal. Här finns rätt mycket ungdom i trakten, som man kunde roa med litet juldans. Pojken kan rida hela dagen i morgon med bjudningar' — och så räknade han upp hvilka grannar, som kunde hjudas. — 'Ja — a' — min mor funderade litet. Hon var ung och glad och gick vanligen genast in i sin mans tankegång — 'nog kunde vi göra det. Det blefve ju bra mycket muntrare'.

"Nu får man betänka att de bodde milsvidt från närmaste stad, hvarifrån alla förnödenheter skulle hämtas i vagn eller slåde, och att telefon icke fanns — ens i drömmen! Först var det bjudningsbrevet. Det fanns inga tryckta att tillgå, där endast namn och datum behöfde ifyllas. Det var endast vid högtidigare anledning, såsom bröllop och barndop, som dessa små sirliga, guldkantade kort bestodos, hvilka man ännu ibland finner bland gamla familjepapper. Er mormorsfar fick skriva sina bjudningsbrev själf på det den tiden vanliga tunna, blå postpapperet, som veks i fyra delar och förseglades med oblat, ungefär som ett telegram ser ut nu för tiden. Det blef ingen stel bjudning på två rader, passande för både Pål och Per. "Gubben" var en "raljant" herre och fann alltid det rätta ordet för envar, och ibland blef det kanske en hel liten vers.

Under det herrns "snillelåga" brann, använde emellertid frun äfven sitt snille för att ställa om mat för ett okänt antal munnar, ty svaren kunde man ju icke invänta. Nå, hon kunde ju i husets proviantrum med ett visst lugn taga sina bestämmelser, ty vid jultiden var detta i ett burget, ordentligt hem på landet alltid väl fyllt. Där funnos rökta skinkor i långa banor och säkert en läcker kokt, där fanns svinsylta, otroligt mycket mat i saltkaren och härliga korfvar, af alla slag, hängande knippvis i taket. Då ett sjuttioal gäss alltid vid Märten fingo släppa lifvet till, fanns det också hela hyllor med gässylta i formar och burkar. Och enligt den bekanta oerfarna unga fruns befallning till sin kokerska: laga att du *alltid* har en plockad gås hängande! — fanns det utan tvifvel nu vid jultiden ett par plockade gäss eller änder hängande i vistboden. I hönsgården skrockade dessutom en mängd höns, och golo präktiga kalkoner, "Höns-Johannas" stolthet. Och jungfru Lena fick ställa till storbak, så att hela köket doftade af kanel och vanilj. Hennes allra bästa tebröd och tårtbottnar kommo därvid doftande och ljusgula ur ugnens ginungagap. Jag var pur ung den tiden och fäste mig minst af allt vid mat, så hvad supén till slut bestod af mer än gässylta med rödbetor och kanske kalkonstek och blanc-manger med klenäter, vet jag ej. Kanske föga mera. Men nog var där mat i öfverflöd, det lofvar jag. Däremot flödade ingen champagne, på sin höjd ett dessertvin.

Och så anlände gästerna i täcksläder, "kanor" och "trollhoppor", damerna insurrade i "vireschalar" med yllehalsdukar om hufvudna och stora yllestrumpor öfver balskorna. Och det var ett glammande redan i af-

klädningsrummet, när den ena fjärilen efter den andra vecklades ut som ur en oformlig puppa. Hvita voro de nästan alla, i prickig moll eller musslin; tunna, luftiga tyger, som talde tvättas och alltsomoftast vandrade med i tvättbaljan — eller färggrytan! — mellan tillställningarna. På så sätt kunde de gång på gång uppenbara sig bländande fraiche och väl strukna, ofta af ägarinnan själf. Den enda variation, som bestods, var ett olikfärgadt band om halsen. Åh, hvad man lade föga pengar i baltoletter på den tiden och hade gudomligt roligt ändå! Kanske roligare just därför. Fick man en fläck, blef det ingen grämlse öfver en ohjälpligt förstörd dyrbar dräkt, utan man tröstade sig med att "det går af i tvätten". Blef man bortbjuden, var det icke ett ängsligt spörjande, om man skulle kunna ha den eller den mer eller mindre chiffonnerade toaletten, utan frågan var rätt och lätt: är klädningen fraiche eller behöfver den tvättas? Nå, var man i bättre omständigheter, hade man naturligtvis äfven urval, men jag kände flickor, som faktiskt icke ägde mer än en för hela säsongen. Och den tiden dansades likväl flitigare än nu.

Men hur var det nu med vår bal. Jo, nu sattes de spelkunniga turvis till pianot, och hade man en "byaspelman", gned han fliteligen på "felan". Var lyckan god, gästade kanske vid tillfället ett afsigkommet musikgeni — sådant som lille Ruster — på gården, och då fick man finfin balsmusik.

Vårt musikaliska geni — ty vi hade verkligen ett sådant — var en något afsigkommen ung man, som både spelade och komponerade förträffligt, men som alltför gärna fann tillfälle att slå vad om ett glas punsch! För samma vara nedlät han sig gärna att hamra smältande valser, hvartill ungdomen trädde dansen med ett lif och en färdighet, som man sällan ser maken till i våra dagar.

"Där var baron E., som dansade så väl" — mormors stämma blef härvid så svärmisk, att hennes half-svofvande häft grymtade till borta i sitt hörn — "att man aldrig kunde glömma det, och greffe L. och löjtnant S. icke att förgäta, m. fl. goda valsörer. Men hur man dansade denna oförglömliga trettondeafton, så dansade snöflingorna utanför ändå outröttligare.

Mormorsfar, som varit ute och sett på vädret vid midnattstid, då prästen, som skulle predika följande dag, gaf sig af, kom sakta och hviskade i sin frus öra: "Låt genast elda upp i alla gästrummen. Fortfar denna snöyra, kommer ingen härifrån i natt. Det ger sig hur prästen skall ta sig fram."

Men de unga dansade, intet anande, sorglöst vidare, och när prästen efter ett par timmars ihärdigt, men fäfängt arbete i snödrifvorna med ömklig uppsyn åter uppenbarade sig i salen, hälsades han med ett allmänt rop af öfverraskning. Prästen var förtviflad, det skulle ju bli mässfall i hans kyrka! Men hur han vridit händerna och besvurit bönderna att hjälpa och skotta honom fram, hade det befunnits omöjligt, och han hade varit glad att kunna komma tillbaka igen till gården. Nå, man tröstade honom så godt sig görä lät och drack honom till för att få den arma karlen upptinad.

Och sedan dansades under jubel vidare, tills den gråa dagern tittade in genom luckorna. Då först, men icke förr, ledsagades damerna till stora salongen, där bädd vid bädd var iordningställd på alla soffor och på madrasser öfver hela golvet. För herrarne voro de i all hast uppellade och ganska kalla gästrummen beredda. Efter åtskilligt glammande och provande af sängplatser begaf sig äntligen det gamla herresätet till ro.

Ännu hela nästa dag fortfor den intensiva snöynan, och för att fördrifva tiden dansades både dag och natt. Först långt fram på eftermiddagen nästföljande dag lyckades godsets folk med tillhjälp af de främmande kuskarne att skotta vägarna nägorlunda farbara. Men gästerna voro icke ledsna för det, och värdfolket icke heller. Enhvar höll sig trofast i närheten af sin "flamma" och efter välfägnaden vid middagstid tog man sig ännu en afskeds-svängom. Aldrig hade man haft så roligt på någon tillställning. Kunde man tänka sig någonting mera förtjusande äfventyrligt än att bli insnöad och få dansa i två dar!

När den sista släden omsider under muntra tillrop och glada viftningar åt värdfolket på trappan försvunnet bakom snövallarna, sade också "husbond" till "unga frun": "Jag tror verkligen vi hade all heder af vår lilla bal! Men så hade du också ett drygt arbete med alla bäddar och all mat." Med husmoderlig stolthet svarade hon endast värdigt: "Går väl an, när man har både linne- och matförråd att ta' af." Men han tog henne om lifvet och härmade henne skämskt: "Går väl an, när man har en duktig liten fru, som icke tappar koncepterna!" Ja, så gick det till på vår trettondeaftonsbal i snöynan. . . Och nu få vi tända lampan" — slöt mormor och reste sig.

Använd välgörenhetsmärkena på alla edra postförsändelser!

Dynamol och Stefanos

äro enligt läkareintyg och vetenskapliga analyser de bästa näringsmedlen för barn och sjuka. Uppfunna af svensk vetenskapsman tillverkas de under uppfinnarens kontroll. Varnas för en mindre lyckad svensk efterapning.

UR DAGSKRÖNIKAN.

SVERIGES ÄLDSTE KAMMARHERRE. I en tid, då lifsleda och nervositet äro förhärskande äfven bland de unga, är det med verklig glädje vi i dag kunna för våra läsare framställa bilden af en man, som trots sina 90 år, aldrig känt någondera mera än till namnet och därför äger kvar kärleken till lifvet, och förmågan att med stort intresse följa alla dagens händelser, och vid sin höga ålder besitter nästan oförminskade själs- och kroppskrafter.

FRIH. GYLLENHAAL.

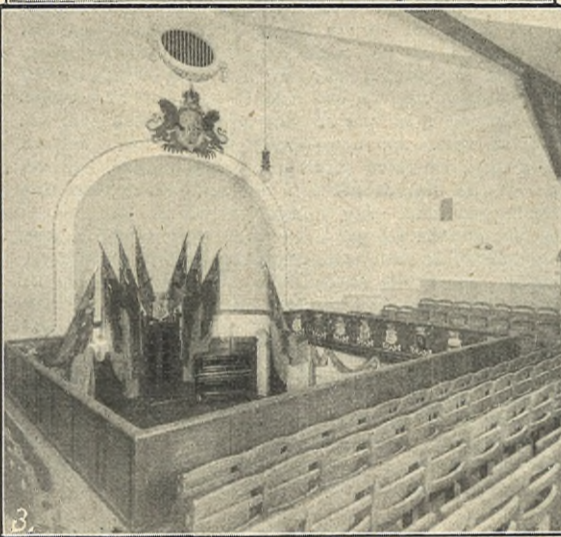
Friherre Carl Alexander Fredrik Gyllenhaal, son af landshöfdingen i Mariestad, sedermera generaltulldirektören Carl Henrik Gyllenhaal och hans första fru Hedvig Charlotta Rudbeck, föddes den 31 december 1814, intogs som kadett vid Karlbergs krigsskola 1825, blef kornett vid lifregementets husarer 1833, från hvilket regemente han tog afsked 1839, för att uteslutande kunna ägna sig åt vården af sina egen domar, Ekeby och Ölanda.

En liten vindeltrappa leder från denna våning upp till estraden i den största samlingslokalen två trappor upp dit och två breda stentrappor föra. Det är en hög, rymlig lokal med läktare efter tre af väggarna och beräknad att rymma omkring 500 personer. Inredningen är äfven här hällen i samma nobelt enkla stil som i de smärre rummen och färgerna äro desamma: bänkarna i grönt, väggarna och taket i hvitt, grönt och grågrönt. Läktarbarriären är prydd med Sveriges landskapsvapen, öfver estraden i fasaden tronar riksvapnet och på väggen nedanför S:t Erik i guld.

Ritningarna till det i stort som smått utmärkte ordenshuset ha uppgjorts af arkitekten Fritz Ulrich.

ETT PAR DAGSKRÖNIKEBILDER från utlandet af intresse för svensk publik återfinnas å en följande sida. Den ena härrör från d:r Otto Nordenskjölds besök i Paris strax före jul, den andra är ett amatörporträtt af den spanske Nobelpristagaren, skalden José Echegaray, tillika med en autograf, hvori han uttalar sig med anledning af litteraturpriset. Autografen lyder i öfversättning: "Den ryktbara Svenska akademien, som på ett så värdigt sätt representerar de mäktiga andliga strömningarna i de båda nordiska länderna, har detta år genom Nobelpriset förenat två syskonlitteraturer. En nation, som så högsinnadt bemödar sig att ännu fastare sammanknyta frändskapen mellan två andra folk, skall genom denna handling länkas till dem i en känsla af universellt broderskap!"

ETT NYKTERHETSPALATS. TEMPLARNES NYVINVIDGA ORDENSHUS I STOCKHOLM. 1. BYGGNADENS YTTRE. 2. PARTI AF MATSALEN. 3. UTSIKT FRÅN LÄKTAREN ÖFVER STORA SAMLINGSSALEN. 4. DAMERNAS SALONG. A. BLOMBERG FOTO.

År 1839 gifte han sig med den för sin skönhet, älskvardhet och musikaliska begåfning högt uppburna och beundrade italienskan grefvinna Mathilde Montgomery, född d'Orozco, som afled 1863. Nytt äktenskap ingick han 1864 med fröken Ulla Lagercrantz och blef ånyo änkring 1892.

Under flere år bodde han i Grenna, sedermera i Trosa, därifrån han flyttade 1903 och har nu på det fagra Visingsö redt sig ett vackert hem, där han framlever sin ålderdom, alltid glad, vänlig och nöjd, med gammaldags hjärtlighet utöfvande gästfrihet mot alla.

Baron Gyllenhaal har gjort sig känd, under unga år, som ovanligt skicklig hästkarl, och ännu är han lifligt intresserad af hästar och allt hvad till dem hörer.

Ingen kan tro, att han är 90 år, då man hör honom med lifaktighet och klarhet diskutera alla politiska och sociala frågor eller då han, med aldrig svikande minne, berättar från sitt växlande lif.

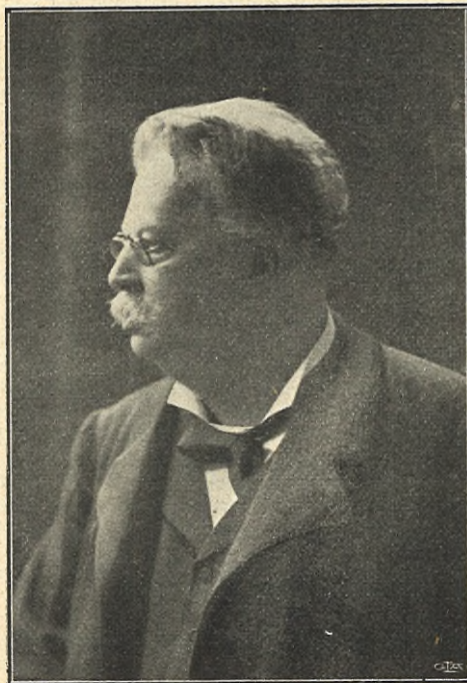
VILHELM SVEDBOM †. På juldagen afled i hufvudstaden direktören vid Musikaliska akademiens konservatorium fil. d:r Vilhelm Svedbom i en ålder af nära 62 år.

Svedbom var född i Stockholm den 8 mars 1843 och blef efter i Upsala vunnen doktorsgrad docent i litteraturhistoria där 1872. I Berlin idkade han sedermera studier under Kiel och blef 1876 sekreterare i Musikaliska akademien samt lärare i musikhistoria och estetik vid konservatoriet. Sekreterarebefattningen innehade han till 1901, då han blef konservatoriets direktör. Svedbom har komponerat åtskilliga kantatverk, såsom "Fyris" och "I rosengård", äfvensom operetter för privatsällskap, sånger och pianostycken.

D:r Svedbom har genom sin energi och kapacitet i hög grad bidragit till främjande af vårt lands musikaliska lif. Han var i öfrigt en såväl privat som inom konstretsar synnerligen populär och uppburn person, som nu skall saknas af en talrik skara kamrater, vänner och elever.

Han sörjes närmast af maka, f. Lindberg, känd som framstående pianist.

TEMPLARORDENS NYA ORDENSHUS. Denna hufvudstadens första fullt tidsenliga nykterhetslokal, som invigdes annandag jul med en anslående festlighet, är belägen 5 Bryggaregatan in på gården, och vägen dit leder genom det åt gatan liggande hotell Hellman. Med undantag af bostadsrum för vaktmästare upptages hela huset af samlings-salar och biblioteksrum. I källarvåningen ligger en stor samlings-sal för ett par hundra personer. På nedra botten är bibliotek och läsrum. En trappa upp ligga två smärre samlings-salar, afsedda för de ordinarie ordensmötena.

VILHELM SVEDBOM. †

JULAFTON PÅ ALLMÄNNA BARNHuset.

KLOCKAN SLÅR fem på julaftonens eftermiddag. Den sedan morgonen böljande människoströmmen fortfar att rinna genom Stockholms stora trafikådror, hvirflar rundt i gathörnen, svallar in i butikerna och sedan ut ånyo för att småningom ändra riktning, spridas och förtunnas genom de yttre stadsdelarnes gatutrännor. Små snöbyar fylla luften med hvitt, gnistrande puder och framkalla rosor på stockholmska blekansikten, hvori julens hopp och julens bekymmer kunna afåsas i skenet från lyktor och butikfönster.

Öfverfyllda spårvagnar dåna förbi, blix på blix flamar under hjulen och blåa solar fräsa till i luftledningarnas skarvar, trumpetande automobiler plöja väg genom vimlet, medan skrik, stöj, eder, hundskall — alla storstadsgatans principalstämmor, flätas i hvarandra till en bisarr tonmålning i den frostiga julkvällen.

Ute på Norrtullsgatan är det tyst, endast några få vandrare gå förbi och försvinna i tvärgatorna, som föra rakt ut på landet. På änkhushets trappa står en gråhårig och af ålderdomen hoptryckt kvinna och viftar med en handduk åt ett ungt par, som nyss tagit farväl af henne — en gammal mor antagligen — och nu skyndar in mot staden. "Kom snart igen," ropar hon med sin svaga röst ut i vinterkvällen, men de unga ha raska fötter och äro redan utom hörhåll.

På andra sidan gatan reser sig, ljusstrålande, Allmänna barnhusets röda huskomplex — det gryende lifvets palats fasad mot fasad med de murar, inom hvilka gamla, fårade kvinnor sitta och lyssna efter döden.

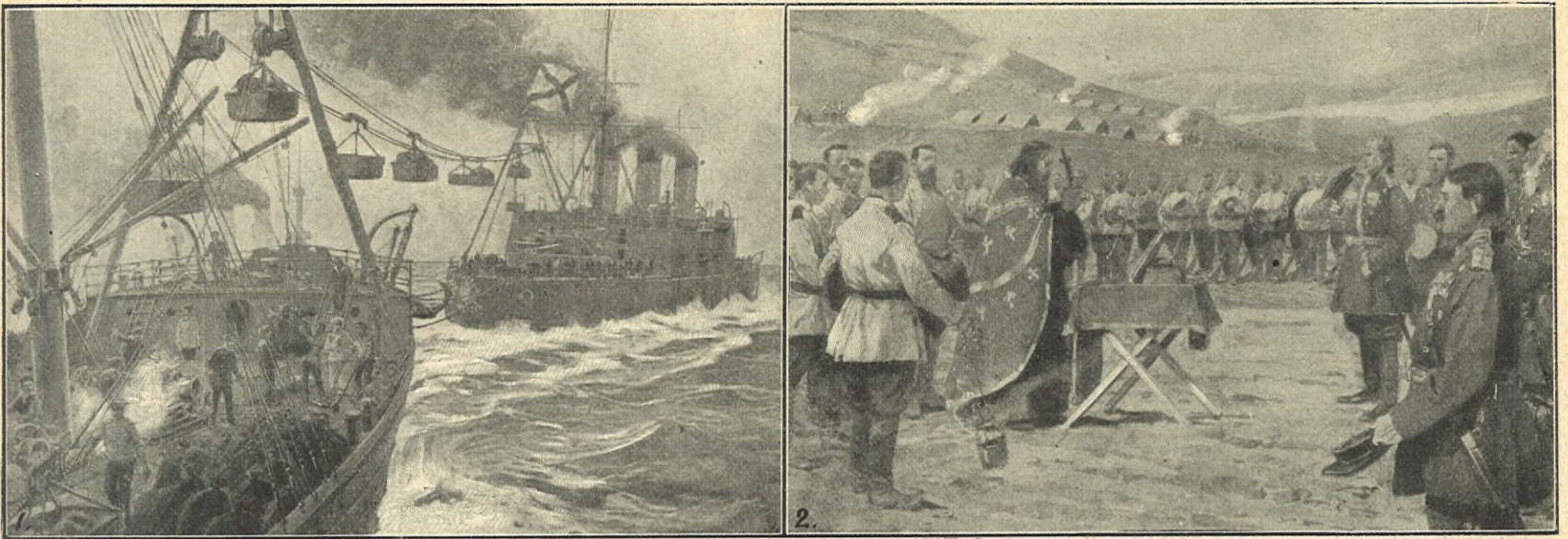
I en af de varma korridorerna, lång som en hel bygata, står barnhusets öfverläkare, professor O. Medin, samtalande med intendenten August Marcus jämte en del damer och en af underläkarna. Man har samlats för den sedvanliga julronden, som om några minuter tar sin början. Med öfverläkaren i spetsen går den lilla skaran från rum till rum, från afdelning till afdelning, och öfverallt stråla tända granar, och julgäfvor, lämpade efter de olika åldrarna, ligga sammanförda på bord midt i rummen.

JULAFTON PÅ ALLMÄNNA BARNHUSET. 1. DET YTTRE AF DEN ILLUMINERADE BYGGNADEN. 2. EN AF KORRIDORERNA. 3. EN LITEN SJUKLING MED SINA JULKLAPPAR. 4. GOSSARNE SJUNGA EN JULSÅNG. PROFESSOR O. MEDIN OCH INTENDENTEN A. MARCUS TILL VÄNSTER. 5. GRUPP FRÅN LINDEBARNSAFDELNINGEN. 6. TRAPPUPPGÅNGEN. 7. KRING JULBORDET. TECKNING FÖR IDUN AF N. KJELLBERG.

1. RYSKA ÖSTERSJÖESKADERN PÅ VÄG TILL KRIGSSKÅDEPLATSEN: INTAGNING AF KOL PÅ ÖPPNA HAFVET. 2. EN FÄLTGUDSTJÄNST VID DE RYSKA TRUPPERNA I MANDSCHURIET.

Där äro lindebarnens salar, en hel fil af rum med åtta à tio små bäddar i hvarje, i hvilka de små världsborgarne ligga nedbäddade och tysta stirra på de glimmande ljusen. Vid sängarne stå ammorna och niga så vackert, medan professor Medin med ett hjärtevarmt småleende böjer sig ned och låter handen lent fara öfver en liten hjässas silkesblonda hår.

På koltafdelningen krafla parflarne på golfvet eller stå upprätt och se de besökande frimodigt i ansiktet, i det de räkka fram sina händer till hälsning, och i skolsalen möta de allra äldsta af barnen — en flock i åldern mellan sju och tolf år, som inte äro fullt lytefria — iklädda topphufvor af rödt glanspapper och sjungande julsånger eller stormande det rikt belastade julbordet.

Glädjen är gifvetvis mera dämpad på sjukafdelningen, men om de små patienterna därstädes också ligga tysta, hindrar det icke, att de både kunna le mot julgranen och nicka åt de besökande.

Stämningen en sådan afton inom det stora barnhusets murar med de många julträden och alla de små gryende medvetandena hos dessa människoämnena, som blifvit inkastade i lifvet likt rotlösa plantor, är både vacker och vemodig. Vemodig, emedan, som öfverläkarens ord föllo, de små visserligen ha det godt i relativ mening, men det oakadt sakna det väsentligaste: moderskärleken i ett hem, vore detta hem än aldrig så enkelt. Det är dock den obetydligaste kontingenten af barnhusbarnen, som vistas inom barnhuset. F. n. befinna sig ej mindre än 5,400 barn utackorderade i familjer hela landet rundt.

Själén i den stora och för vårt land så betydelsefulla anstalten är professor O. Medin, hvilken varit öfverläkare därstädes sedan 1884. Hans framstående läkaregenskaper och hans nit för barnhusets bästa äro för väl kända för att här behöfva påpekas, men alla, som ha lyckan att komma i personlig beröring med honom, veta därjämte, att han är en fin, varmhjärtad människa och att hans kärlek till barnen är den ömmaste faders. Det bör vara en glädjande känsla för alla undangömda mödrar till barnhusets barn att veta detta.

Som ekonomisk ledare af barnhusinrättningens stora och invecklade förvaltning står vid hans sida intendenten August Marcus, hvilken blef antagen till extra ordinarie kammarskrifvare vid Allmänna barnhuset år 1871 och sedan 1889 bekläder den ansvarsfulla intendentsbefattningen.

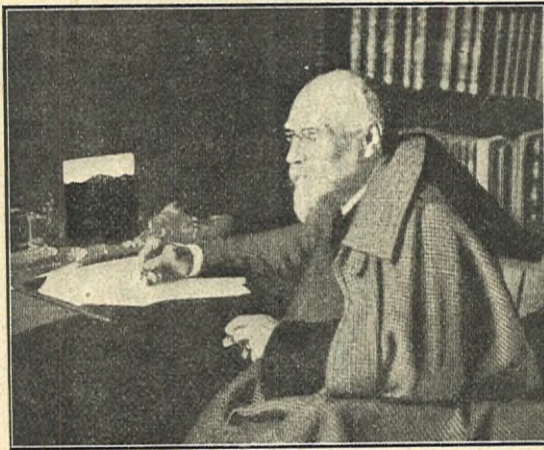

AUGUST MARCUS.

Intendenten Marcus fyllde den 24 sistlidne nov. 50 år och var då föremål för en varm och uppriktig hyllning från såväl barnhusets sida, dess tjänstemän och betjante, som ock från en talrik vänskara. Idun kom då ej i tillfälle att meddela den värderade ämbetsmannens porträtt, men har nu funnit lämplig anledning att för en större allmänhet återgifva dragen af den personlighet, som i ett hängifvet och skickligt administrativt arbete bildar länken mellan barnhuset och den stora allmänheten.

BERÄTTELSEN OM VASSJA. UR RYSKA LIFVET.

DET VAR fattigdom och nöd i den lilla Drömmalade stugan borta vid skogsbrynet, Ivan Petrowitsch hade förkyllt sig nere på flo-den, där han varit sysselsatt med sågningen af de stora isblocken, som skulle forslas till staden. Han hade fått lunginflammation och låg nu sedan flere månader till sängs. Många munnar funnos i det lilla hemmet att mätta, och fastän Ivans hustru, Olga Pavlowna, som var en sträfsam och förständig kvinna, sparade och arbetade från morgon till afton, så kunde

La illustre Academia de Suecia, Digno representante del poderoso elemento intelectual de aquellas regiones, ha misde este año dos literaturas hermanas en el premio Nobel.

Pero un pueblo que se esfuerza noblemente por enriquecer sus conocimientos, que se esfuerza a ellos a su vez, en un mismo sentimiento de fraternidad universal.

José Echegaray

NOBELPRISTAGAREN ECHEGARAY I SITT ARBETS-RUM SAMT EN AUTOGRAF FRÅN DEN BERÖMDE FÖRFATTAREN MED ANLEDNING AF NOBELPRISET.

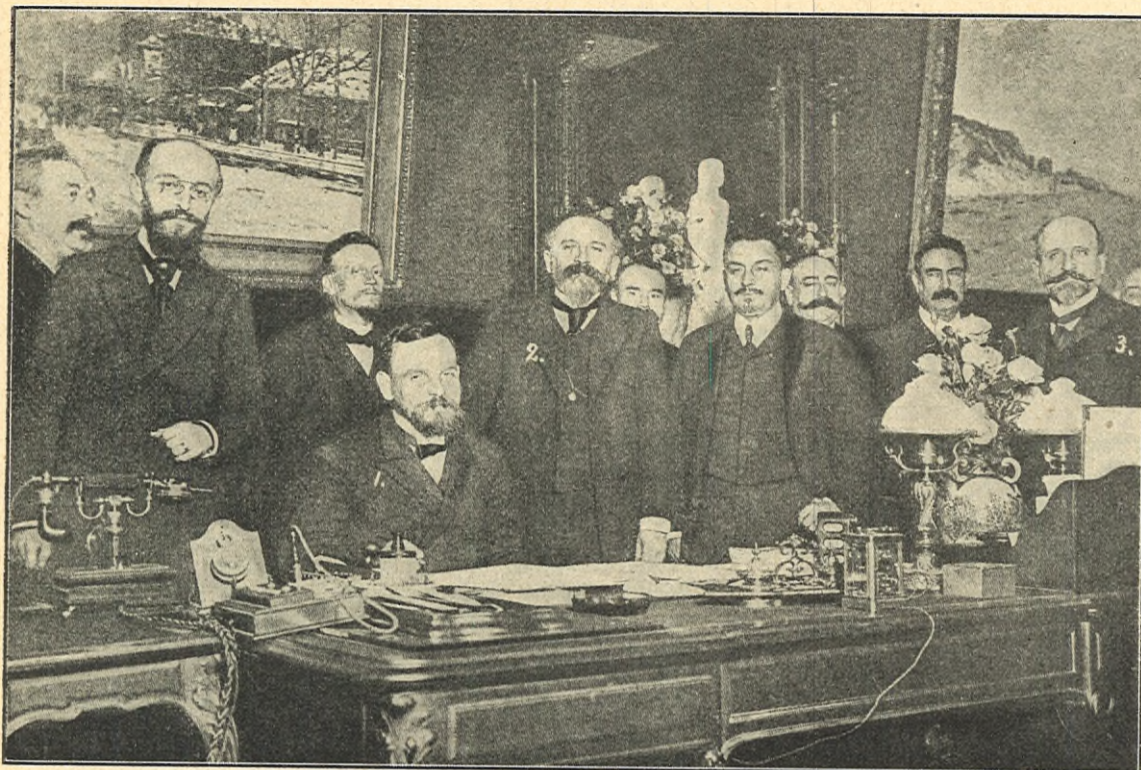
hon ändå ej få det ett räcka till. Ingen hade hon, som hjälpte sig, ty barnen voro ännu helt små och den äldsta dottern var blott åtta år gammal. Då mannen var frisk, hade hon ibland kunnat förtjäna något genom att tvätta åt de rika bönderna, hvilka bodde i byen Kstowo, men nu, sedan sjukdomen kommit, måste hon äfven afsäga sig den lilla förtjänsten för att vårda sin man, som låg hjälplös och svag på sitt läger. Kunde han blott återfå krafterna, å skulle han snart blifva frisk och stark igen, men därtill fordrades rikligare föda och medicin. Hvarifrån skulle hon taga pengarna? Olga Pavlowna hade nu fattat det sista, förtviflade beslutet; hon ämnade sälja Vassja. Det var hårdt, men det måste ske. Sälja Vassja, hvilken varit hos dem i nära åtta år, och som de alla höllo så kär? Var det möjligt? Ingen ko i hela världen var vackrare än Vassja med sin röda, glänsande fält och den lilla, hvita stjärnan midt i pannan. Hennes mjölk var den sötaste, man kunde tänka sig. — Köparen var den rike bonden, Vassili Stepanowitsch med det långa, hvita skägget, hvilken alla sade var så sträng. Han skulle komma i morgon och gifva hela åttio rubel för Vassja. Olga Pavlowna gick ned till stallet för att mjölka kon för sista gången. — För sista gången, tänkte hon sorgset, och med tungt hjärta begaf hon sig till den lilla byggnaden, Sakta öppnade hon dörren, men blef plötsligt stående, då ljudet af snyftningar nådde hennes öron. Vid det svaga skenet från den medförda lyktan varseblef hon lilla Kira. Hon hade slagit sina små armar om Vassjas hals och gång på gång kysste hon den lilla, hvita stjärnan, under det hon, gråtande af förtviflan, gaf kon de ömmaste smeknamn. Stackars moder! det skar henne i hjärtat. De två, där borta, hade ju varit nästan hela lifvet tillsammans; Kira var blott ett halft år, då Vassja som kalf kommit till gården, och hon hade jollrat och skrikit till af glädje vid åsynen af det lilla djuret. Sedan den dagen hade snart åtta år förflutit, och nu var afskedsstunden inne. Modern närmade sig tyst barnet och med mildt våld drog hon det bort från den kära lekkamraten. "Kira lilla, du är ju förständig, min flicka, tänk på stackars pappa, som ligger sjuk. Vassili Stepanowitsch bor ju endast några verst härifrån, så du kan lätt komma dit och hälsa på Vassja."

"O, mamma — mamma — det — är — ej detsamma. Min egen — egen — Vassja!" — snyftade Kira.

Modern förstod så väl sin lilla dotters sorg, ack, hon kände det ju äfven lika svårt. Med

Iduns Modellkatalog för hösten är slutsåld.

DOCENTEN O. NORDENSKIÖLD. 1. INSKRIFVER SITT NAMN I BESÖKANDEBOKEN Å HOTEL DE VILLE I PARIS. 2. M. BELLAN, MUNICIPALRÅDETS ORDFÖRANDE. 3. MINISTER ÅKERMAN.

rörelse tryckte hon barnet mot sitt hjärta och torkade sina våta ögon mot det guldlockiga, lilla hufvudet.

“Kom Kira! Jag vill mjölka Vassja, och du, min lilla dufva, sjung en liten visa, så blir ditt sinne gladare!”

Flickan kväfde snyftningarna och åtlydde modern, men knappt hade hon sjungit några strofer, förrän hon plötsligt afbröt.

“Nå, vännen min, huru går det?” utropade modern.

“Mamma lilla, det sitter någonting hårdt i min strupe, jag kan icke mera,” och ånyo brast hon i gråt. —

Följande morgon skickade Olga Pavlowna lilla Kira i ett ärende till byn, ty hon ville ej att barnet skulle vara närvarande, då Vassili Stepanowitsch kom för att hämta Vassja. Kira hade endast varit borta en liten stund, när bonden trädde in i den lilla stugan. Snart voro pengarna räknade, och Vassja leddes ut ur stallet. Med motsträfvighet lät hon föra bort sig af den nye ägaren; hon spjånade emot och försökte att stänga bonden, då han ryckte och slet i repet. Så småningom lugnade hon sig dock och snart voro de ute på landsvägen. Olga Pavlowna stod vid grinden och följde dem med blicken ända till kröken af vägen vid backslutningen; där försvunno de ur hennes åsyn, men hon hörde ännu länge kons råmande. Hon satte sig på trappan till den lilla förstugukvisten. Mekaniskt förde hon handen till fickan. Ja, där lågo ju pengarna, en hel rikedom. Det tycktes Olga Pavlowna som om de brände henne.

Plötsligt väcktes hon ur sina tankar af skratt och glada röster. Hon trodde ej sina ögon, då hon såg Vassja komma lunkande på vägen med Kira och Vassili Stepanowitsch.

“Mamma,” skrattade barnet och störtade i moderns armar, “Vassja är min, riktigt min egen, Vassili Stepanowitsch har skänkt mig henne!”

“Ja,” sade bonden och ryckte förläget i det långa, hvita skägget, “jag kunde ej annat! Olga Pavlowna, behåll pengarna, ni behöfver dem bättre än jag, och Vassja gifver jag åt Kira.”

Och så berättade Vassili Stepanowitsch, huru han hade hunnit till vägen, som gick förbi den lilla björkdungen, då Kira kommit rusande fram, indat armarna om Vassjas hals och snyftat, så

att det kunnat röra en sten. Det hade varit honom omöjligt att uthärda den lillas smärta, och därpå hade de kommit tillbaka. Med tårar i ögonen tryckte Olga Pavlowna bondens hand, men orden sveko henne, ty hjärtat var för fullt. “Och nu, min lilla Kira,” utropade Vassili Stepanowitsch gladt, “skall du glädja gamle gubben med en liten sång! Min lilla dufva, jag vet du sjunger som en näktergal.”

Och tryckt intill sin kära Vassja, uppstämde flickan en af dessa vemodiga ryska folkvisor, som bemäktigar sig sinnet och framkallar flydda dagars längtan och saknad. Då Kira slutat, for gubben med afvigssidan af den valkiga handen öfver ögonen, vände sig tyst bort och återtog sin väg. — Det var berättelsen om Vassja.

Rybinsk 1902.

MONA MÖLLER.

Årgångens sista nummer

öfverlämnas härmed till våra läsare, åtföljdt af titelblad och hufvudregister samt Hjälpredans decemberark och sakregister. Samtidigt bedja vi ännu en gång få erinra dem, som möjligen ännu icke förnyat prenumerationen, om vikten af att nu icke en dag längre uppskjuta densamma, försävidt de i ordinarie tid vilja erhålla årets första nummer med dess omväxlande innehåll, af hvilket vi redan nu kunna framhålla ett intressant kvinnligt porträttgalleri med anledning af Fredrika Bremer-förbundets stundande 20-årsfest, en charmant helsidesbild af artisten Ljungdahl, framställande prins Carl och prinsessan Ingeborg på slädpromenad i Stockholm en vinterdag, början af Anna Wahlenbergs högtintressanta stockholmsroman “Två slags folk” m. m. För öfrigt hänvisa vi angående det kommande årets program och innehåll ännu en gång till den i numret införda utförligare anmälan.

Med ett vördsamt tack för det gångna året och allt under dess lopp oss bevisadt intresse samt med en uttalad förhoppning, att Idun på nyåret måtte finna väg till *alla sina gamla* och *talrika nya vännar*, bedja vi till sist få tillönska samtliga våra läsare

Ett godt nytt år!

Köp Venersborgs BALS KOR!

Bästa svenska fabrikat.

Lätta Eleganta Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.

Tillverkas som specialitet efter Wiener-metod af

Aktiebolaget A. F. CARLSSONS Skofabrik, Venersborg.

Försäljas i minut hos de flesta skohandlande i landet.

“NYÅRSLYCKA”. SKISS AF F. BOJAN.

MED HÄNDERNA på ryggen gick gamle öfversten fram och tillbaka på golfvet i den stora salen på Kaikkala gård. Brasan var redan tänd och vin och nötter framsatta, men de, som hos öfversten skulle vaka in det nya året, dröjde ännu.

Från köket trängde doften af färska jultårter och minde den ensamme vandraren där inne i salen om svunna jul- och nyårsaftnar på Kaikkala. Där hade mycket förändrats med tiden. Hans hustru var för längesedan död och barnen hade gift sig och flyttat bort. Till årsskiftet komma de dock åter till det gamla hemmet.

Öfversten stannar i sin vandring framför ett af fönstren och ser ut i kvällen. Där uppe på kullen ligger, omgjuten af det ljusa månskenet, den hvita kyrkan, från hvars torn klockorna nu ringa ut i nejden och mana folket att samlas till bön och tack inom dess murar. Så ligger också hans egen gamla gård stilla och ljus i nyårskvällen.

Det är bitande kallt och månens blanka skifva och otaliga tindrande stjärnljus lysa öfver Tavastlands bygder, öfver den finska snöhöljda furuskogen, som kransar sjön och susar sina vemodsfyllda sagor för den under drifvan slumrande djupa mossan, lyser öfver fälten, så de små snöflingorna gnistra som diamanter, och kommer de slitna medspåren på vägen att se ut som det blankaste blå stål.

Öfversten ser allt detta, men han ser ännu mycket mera. Han ser tillbaka i tiden, ett halft sekel nära på. Han ser en annan stjärnklar nyårskväll och han hör bjällror klinga, han hör hästar frusta och han ser en täcksläde glida fram på vägen. I den släden åker han själf och den brud, han nyss vunnit och i nyårskvällen för in i sitt eget hem, detta gamla fädernearfda Kaikkala. Den släden står ännu borta i vagnslidrets mörkaste hörn, full af dam och skavanker. Den står där bara och skräpar, säger det yngre folket, som ingen poesi vet af och ej heller har några minnen, och den borde hälst bort, för att lämna bättre plats åt det nya. Men öfversten håller den gamla släden kär och vill alls inte mista den. Alltså får den stå kvar. Och när öfversten vet, att gårdsfolket är utåt markerna, och han ej riskerar att bli upptäckt, går han ut i vagnslidret och sätter sig inne i slädans dunkel. Han drömmer då, att han omigen får den färden hem till Kaikkala med sin nyvunna brud.

Och om somrarna, när barnbarnen äro ute hos farfar, tar han en af de minsta i hvardera handen och för dem med sig bort till lidret och låter dem leka i den gamla släden. Och här åka de nu, farfar och barnbarnen, med minne och fantasi till fålar, fram genom sekler.

Och öfversten njuter af den färden lika fullt som de små, men hans anseende är nu fredadt: det är ju för barnens skull. —

Äfven i kväll står den gamla släden i sitt mörka hörn och lockar och lockar, men öfversten får nu ej lystra till den rösten.

Bjällror klinga på gården och medar gnissla i snön och ute på trappan stampas snön af stora och små fötter. Barn och barnbarn komma in och önska öfversten ett godt slut på det gamla året.

Och när nyårsljusen äro tända och kvällsmaten äten och klockans sista tofslag förkunnat, att det gamla året glidit bort och ett nytt kommit i dess ställe, då skall nyårslyckan stöpas. Det är en gammal sed inom familjen detta med nyårslyckan.

Öfversten börjar. Med ett småleende på läpparne och tankarne ännu fästade vid det, som längesedan varit, lägger han det blanka blyet i järnskopan och håller den öfver glöden i kakelugnen, tills blyet är smält. Då håller han ut det i den bredvid stående vattenhinken, där det snart stelnar, i olika formationer, af hvilka hvar och en har sin betydelse. Öfversten tar nu upp sin klump, och så stöper i tur och ordning hvar och en sin egen “lycka”.

Sen granskas småtorna — det nya årets löfte för hvar och en. Och där gömmas i metallens vindingar både pengar och tårar, och där finnas skogar och hela gods. Där finnas stora drakar, som med öppet gap

GARGAROL

välsmakande, koncentreradt, antiseptiskt munvatten.

Hämmer syrebildning i munnen, skyddar därför tänderna.

Bruksanvisning å intyget.

Obs! Stänkproppen förlagd i flaskhalsen. Obs!

HYLIN & C:o F. A.-B.
STOCKHOLM.

jaga efter och hota att uppsluka sitt offer. Då gäller det att akta sig. Den som har någon skötesynd på sitt samvete, vet nog strax hvad frågan gäller.

Och där finns också en hel slädfart med hästar i traf. Framåt bär det då, raka vägen mot lyckans land.

Det är öfversten själf, som fått den "lyckan". Det var nog en underlig lycka, mena de yngre, och undra just, hur det kunde se ut i det lyckans land, som var ännad åt farfar.

Men öfversten ler åter och säger, att hans lyckas land är hans ungdomsminnens ljusa land. Och han säger, att han aldrig rätt förstått dem, som knota, när de en gång ägt eller trott sig äga lyckan och åter mistat den, önskande att de aldrig sett en skymt af hvad de ändå ej fått behålla. För honom var det lycka att få minnas. Blott den var först riktigt arm, som inga minnen hade. Och där pröfningar och motgångar rymdes bland hågkomsterna, kunde han också minnas, att det dock var han, som gått som segrande ur striden, ej blifvit öfvervunnen. "I elden härdas stålet", tillade han — det är blott blyet som smälter ner.

DEN GAMLA PSALMBOKEN.

DET VAR da'n före "doppareda'n" år 19—. Midt i julstökot hade jag kommit med förmiddagståget för att tillbringa den stundande helgen i föräldrahemmet. Under väntan på kvällens festligheter beslöt jag att ta en promenad — nicka ett god dag och tack för sist åt alla de välkända föremålen omkring hemmet.

O, barndomstid! O, ungdomstid! I en lång, brokig rad tåga edra minnen förbi mitt öga. — — —

Under vandringen hade jag hunnit ända fram till kyrkan. Ytterdörrarna stodo öppna och jag gick in. Aldrig skall jag glömma denna tempelstund!

Stillheten, tystnaden, som stordes endast af mina egna steg mot det gropiga tegelstensgolvet — solstrålarna, hvilka just nu föllo på bilden af honom, hvars födelsefest snart skulle firas i arla morgonstund!

Jag glömde allt därute, allt, som i världslivets äflan och strid fånglar våra sinnen, och en obeskriflig frid intog min själ.

Sedan jag några minuter njutit däraf, fästes min blick på en gammal psalmbok, som låg i den bänk, där jag slagit mig ned.

Bokens utseende var ej ovanligt: nötta läderpärmar med dito mässingsknäppen.

Ett visst något dref mig dock att öppna den.

På pärmens insida stod med stora, ojämna bokstäver:

"Denna bok tillhör mig, Anna Brita Carlsdotter från Söreboda. Gåfva af Carl Forsgren".

Farmor! utropade jag högt. Och i ett nu stod framför mig bilden af min fars mor, som jag aldrig sett i verkligheten.

Det var, som ville den gamla psalmboken förtälja mig hennes historia.

Jag såg, hur den lilla nätta Anna-Brita en solig sommar dag åkte med den rike hemmanssonen Carl Forsgren till staden.

Den skära, storblommiga silkeschaletten, han den dagen förärade sin fästmo, hade jag själf sett hos faster Erika och psalmboken — ja, den låg ju här framför mig.

Jag såg henne sedan som husmor i eget hem. Alltid var hon den milda, undergifna, som mer än en gång fick ha fördrag med sin mans häftiga lynne; jag hade hört, att farfar varit en riktig tyrann i sitt hus.

Jag bladdrade sakta i den gamla boken. På flere ställen var någon vers understruken ord för ord. Vid ett sådant ställe: "Säll du, som menlös fann din graf för åren, Lik späda blomman, som föll af om våren" o. s. v., var ett kors ritadt med bläck.

"Nu vill jag bryta opp, nu vill jag hädanfara, och komma till det land, där mig är godt att vara. Jag kämpat länge nog med brister och besvär, Nu längtar jag till ro; och Gud mig ro beskär."

Jag läste flere af de understrukna verserna och förstod, på hvad sätt farmor fått sitt stilla, tålmodiga sinnelag.

På sista bladet var med barnslig naivitet ritadt hufvudet och främmande af en häst. Den lilla tecknaren hade troligtvis af mor blifvit störd i sitt förehafvande och kanske fått litet bannor på köpet.

Men mor hade inte suddat bort hästhufvudet.

Måhända var det för den lille konstnären skull hon sedan själf ritade ett kors i boken!

Nu hördes steg på gången.

Det var kyrkvaktarn, som kom för att stänga kyrkan. Han blef mycket förvånad öfver att se en främmande därinne, men igenkände mig snart,

Sedan vi språkade en stund, tog jag farväl och gick.

Den korta decemberdagens alltmör tåtnande skymning hvilade nu därute öfver grafkullarna. Jag såg bort mot farmors graf med den enkla vårdon, och skyndade sedan hem, där man undrat, hvart jag tagit vägen. B. G. B.

FRÅN VILDMARKS- OCH JÄRNVÄGS-BYGGARELIF. BLAD UR FRU SARA STARES ANTECKNINGAR, HOP-SAMLADE AF MARIA RIECK-MÜLLER.

(Forts.)

UPPE i ena hörnet af staketet hafva vi satt unga björkar i en halfcirkel. Det skall bli vår kaffeberså. Och på en af de små planerna hafva Maj, Greta och lilla Gunn planterat tre halfalnshöga granar. De tycka förresten att alltsammans ser ut som en riktig dockträdgård och längta bara, att vintern måtte gå riktigt fort för att de skola få börja leka trädgårdsmästare... Gunn, som ju bara är tre år, har redan stoppat ned risgryn och kaffeböror i sitt lilla land för att hinna först. — — —

På intet af de förra ställena hafva vi kostat på så mycket för trefnaden utomhus som här, ehuru vi ju alltid lämnat ett minne efter oss till vårt värdfolk i form af en liten trädgårdsbit, som de lofvat sköta om efter förmåga. Men här veta vi nu, att vi komma att stanna i minst två år, och då kan man ju hafva orsak att göra hvad man kan för att få närmaste omgifningen prydd. — — —

Folket här uppe har ej den minsta aning om att en gård kan omgifvas af någonting annat än potatisland och gräsvallar, och när jag talade om för mor Lind, värdinnan här, att jag från jordbiten här utanför tänkte få en hop rotfrukter och annat, som var mycket bättre än potatis, skakade hon mistroget på hufvudet.

Det är ett orimligt ordknappt folkslag, bönderna här i trakten — och styfsint på samma gång. Man får dem nog ej längre än de själfva vilja. Och oss järnvägsfolk — sörlänningarne, som de kalla oss — betrakta de med en viss misstänksam nyfikenhet.

Själva kyrkbyn här gör dock ej alls intryck af vildmark. Den lilla hvita kyrkan högst uppe på sandåsen — på andra sidan om tjärnen — är omgifven af en hel klunga stora och små gårdar, och ett långt stycke ned efter älven ligga på ömse sidor hemman vid hemman med vida ängsmarker, åker och potatisland. Men upp öfver, bortom vår gård, sträcka sig skogarne mörka och täta mellan bergen. Och älven går i stryckor och småforsar mellan höga stränder, där nipornas gula sandryggar brant stupa ned mot det hvirlfande vattnet, som ständigt skär ut nya stycken ur sin bädd och omformar den år efter år...

Och det är vackert här, fastän ej på samma sätt som i Ångermanälvens ådal. Här är vildt, och vidderna, som man skymtar långt borta, äro ändlösa myrar, där tufvorna gunga mellan svart vatten och gungfly med bottenlöst djup.

Mellan älven och gården här sträcker sig en skogsås, där smala stigar slingra sig mellan höga furor. Den går i tvärt stup rundt halfva tjärnen och gör den delen mörk och djup i färgen. Den andra hälften — nedanför oss — har låga stränder och speglar skyarna innanför en krans af gungande näckrosblad... — — —

Ensamma komma vi ej alls att behöfva känna oss här. Olle har flere biträdande yngre ingenjörer, som skola vara med om det stora brobygget, och som bo uppe i byn. Och vi äro ej ensamt herrskap heller. Här om dagen voro vi på visit hos distriktchefen — ingenjör Bergners familj, som äro gamla bekanta till Olle sedan flere år tillbaka, då han i Jämtland gjorde sina första erfarenheter som järnvägsbyggare.

Och de äro sådana där riktigt hembrefliga människor, som under en lång följd af år på bästa sätt lärt sig taga vara på det kringflackande järnvägsbyggarlivets alla möjligheter och att af omöjligheterna till och med få ihop något trefligt och bra.

Det är en familj, som består af två ungdomsfriska äldre människor och en samling hurtiga glada ungdomar af alla åldrar. Ja, jag tror, att de hafva åtta barn — ehuru jag ej sett dem alla än. Och nu vid vårt första sammanträffande kommo vi öfverens om att vi skulle vara tillsammans och hafva det så angenämt och roligt hos hvarandra, som man kan hafva det — äfven i en bondby — när viljan och lusten äro starka... — — —

1:sta december.

Det är likväl obygd och vildmark här alldeles inpå oss, och det är ett hårdt och fattigt lif det lever, folket här. Hårdt på ett sätt, som man ej förstår, förrän man sett det på nära håll eller hör det berättas med deras egna, enkla ord.

I går kom en kvinna in i köket och bjöd ut smör. Hon såg ej alls ovanligt fattig ut, men det var någonting så tungt i hela hennes väsen, och de djupt ligande ögonen voro så trötta och allvarliga, att jag bad henne sitta ned och hvilas.

Lill-Gunn kom också in och ställde sig framför kvinnan, nyfiket tittande på henne och hennes korg.

Då suckade hon till på ett snyftande sätt, som om hon blifvit djupt upprörd — och sade lågt: — Sån't vackert barn! — Vår lilljanta hade vare lika stor nu, om int' olyckan kommit.

Och så fick jag veta, hvarför hennes ögon voro så trötta och tungsinta.

De bodde borta vid Selberget — ett brant, ödsligt berg en half mil härifrån, som var bekant för den vilda färd, som en lappflicka för många år se'n gjort utför dess stup, och som kostade henne lifvet.

De hade en liten årsgammal flicka, som de en sommar dag för två år sedan lämnade ensam tillika med stora syster, som var sju år. Och då modern endast skulle springa till närmaste grannen ett ärende, satte hon lillan ute i sandhögen och sade åt den större att passa noga på henne...

Men när hon så kom igen, då var stora syster ensam... En stor, elak fågel hade flugit bort med lillan...

Och efter dagar af ångestfullt sökande, fann fadern lämningar af hennes tröja och hennes ljusa hår — uppe i ett örnbo högst på Selbergets topp.

Sådant kan hända här. Och de stora ödemarkernas färor är det, som sätter sitt märke på människorna och gör dem olika andra — gör dem betänksamma och ordknappa — liksom om de voro rädda att yppa för mycket — — —

TEATER OCH MUSIK.

KUNGL. TEATERN återupptog i går Richard Wagners första stora operaverk "Rienzi", som åtminstone å de större tyska operascenerna hör till den stående repertoaren. Här har "Rienzi" ej gifvits sedan år 1886. Titelpartiet utföres nu af hr Hagman, som här fått sin första uppgift efter sitt engagemang vid k. teatern. Öfriga partier äro sålunda fördelade: Irene fru Lindberg, Colonna hr Mandahl, Adriano fröken Edström, Orsini hr Strömberg, Raimondo, påflig legat, hr Sjöberg, Baroncelli hr Ericson, Cecco del Vecchio hr Söderman och en fridshörild fröken Lagergren. Om denna reprispremiär, som ägde rum först sedan Idun lagts i press, få vi tillfälle yttra oss närmare i nästa nummer.

DAMERNAS MUSIKBLAD har på ett synnerligen värdigt och tilltalande sätt avslutat sin tredje årgång i och med utgifvandet af nr 20. Detta nummer innehåller nämligen uteslutande svenska, förut ej utgifna originalkompositioner, nämligen Sång ur "Gallionsbilden", ett ännu ej fullbordadt lyriskt drama af *Emil Sjögren*; vidare en synnerligen anslående Spansk dans för piano och fyra händer af *Hj. Bernwald* samt ett litet förträffligt pianostycke "I folkton" af *Adolf Wiklund*, en bland våra mest lofvande yngre tonsättare, hvars konsertvertyr å Konsertföreningens näst sista konsert väckte lifligt och berättigadt bifall. Hr Sjögrens sång utfördes å den framstående tonsättarens musiksoaré i november af fröken Ebba Björkbom och väckte då entusiastiskt bifall.

Textafdelningen i årets sista nummer af Musikbladet är och betydligt utvidgad och innehåller en hel del intressant lektyr och många porträtt till samtidens musikkrönika. I samma nummer återfinnes äfven Musikbladets anmälan för år 1905, och framgår af densamma, att den nu avslutade tredje årgången meddelat ej mindre än 71 kompositioner, däraf 24 svenska originalkompositioner. Då man besinnar, att hela denna samling musik och därjämte en rikhaltig och underhållande textafdelning erhållits för det ringa priset af sex (6) kronor, måste man erkänna, att det nog torde vara omöjligt att i vårt land erhålla en så rikhaltig och väl vald samling musik annat än genom att prenumerera på *Damernas Musikblad*, hvilket kan ske å närmaste postanstalt eller bokläda, eller också i hufvudstaden å Iduns Expedition, som fr. o. m. år 1905 öfvertager Musikbladets distribution.

Glöm ej
Jubileumsfondens sparbössor!

IDUN 1905

Utgifvare: FRITHIOF HELLBERG

EN HVAR, som följt Idun under dess nu sjuttonåriga tillvaro, torde ej kunnat undgå att märka den betydande utveckling tidningen under dessa år vunnit såväl i yttre som inre hänseende. Från att hafva börjat som en obetydlig 8-sidig publikation utan några illustrationer annat än någon gång ett kvinnoporträtt har Idun nu vuxit ut till en fullständig illustrerad veckotidning med ett nästan tredubbelt så stort omfång och därigenom blifvit

Sveriges förnämsta illustrerade veckotidning.

Nu liksom från början behandlas i dess spalter alla frågor, som röra kvinnan och hemmet. men därjämte finnes i Idun mycket annat, som kan intressera alla och en hvar: *Skönlitterära bidrag* lämnas af ett flertal af våra förnämsta författare, de viktigaste *dagshändelserna* belysas såväl i bild som text, och i Iduns stora *porträttgalleri* återfinnas samtidens märkligare personligheter.

Särskildt vilja vi fästa uppmärksamheten vid

Iduns Romanbibliotek,

hvars nästa årgång begynner med *Anna Wahlenbergs* roman, "Två slags folk", en synnerligen intressant skildring ur Stockholmslifvet och säkerligen den populära författarinnans bästa arbete. Vidare hafva vi liggande på vårt redaktionsbord en roman "Signys första säsong" af den välbekanta signaturen *Mari Miki*, och under årets lopp erhålla vi ytterligare ett verk från en af Sveriges allra populäraste författare

Gustaf af Geijerstam

— en roman, hvars titel ännu ej är bestämd, men hvars ämne är hämtadt ur svenskt familjelif. Då vi tillika erinra om, att vi nyligen utlyst en pristäfling för bidrag till Iduns Romanbibliotek och för en roman till detsamma utsatt ett pris af ej mindre än

FEM TUSEN KRONOR,

torde häraf framgå, att vi ej skytt några uppoffringar för att kunna bjuda Iduns stora läsekrets *det bästa möjliga*.

Dessutom komma vi gifvetvis att bibehålla de *afdelningar för underhållning och nytta*, hvilka icke minst bidragit att göra Idun så omtyckt i hemmen, nämligen *Iduns Hjälpreda* och *Köksalmanack* för hvarje dag året om, *Tidsfördrif*, *Läkareråd*, *Frågor och Svar* m. m.

Som en välkommen julklapp erhålla vidare alla, som prenumerera på posten eller eljes erlägga afgiften i förskott vid årets eller kvartalets början, gratis *Iduns Julnummer*, hvilket i textafdelningens innehållsrikhet och litterära värde alltid stått oupphunnat af någon svensk jultidning och hvars bokhandelspris ensamt är 1 krona. —

Allt hvad vi härofvän uppräknat erhålles efter hand under årets lopp för det billiga priset af 6 kr. 50 öre för helt år, 3 kr. 25 öre för halft år, 1 kr. 75 öre för kvartal. Vi hafva sålunda sett oss nödgade att höja abonnementspriset med en 25-öring för halft och en 50-öring för helt år — detta på grund af betydligt ökade kostnader för tidningens tryckpapper, dess illustrationer och öfriga innehåll, äfvensom på grund af riksdagens beslut om postbefordringsafgiftens höjande fr. o. m. 1905. *Praktupplagans* pris blir detsamma som förut eller 8 kr. för helt och 4 kr. för halft år.

Utom dessa båda upplagor kommer Idun att under de båda åren 1905—1906 erbjuda sin läsekrets en alldeles ny upplaga, nämligen *Iduns bibelupplaga*. Genom öfverenskommelse med den framstående finska förlagsfirman Söderström & C:o, som under flera år förberedt utgifvandet af en praktupplaga af

NYA TESTAMENTET,

illustrerad af nordiska konstnärer,

hafva vi för Iduns läsekrets utverkat förmånen att erhålla detta praktverk till utomordentligt billigt pris och innan detsamma blir tillgängligt i den svenska bokhandeln. Denna upplaga af Nya Testamentet, hvilket rikt illustrerats af framstående svenska, norska, danska och finska konstnärer, erbjudes nu Iduns abonnenter för ett pris af endast tio (10) kronor, fördelat på två år, alltså med

5 kr. hvartera året, och distribueras till dem af Iduns abonnenter, som prenumerera på *Idun, bibelupplagan*, hvar 14:de dag med ett 8-sidigt ark i något mindre format än Iduns. Först efter år 1906 utkommer det i den svenska bokhandeln och då till betydligt förhöjdt pris. —

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor år 1905 ställa sig sålunda:

	1/1 år	1/2 år	1/4 år
IDUN, vanliga upplagan kr.	6: 50	3: 25	1: 75
" praktupplagan ... "	8: —	4: —	—
" bibelupplagan ... "	11: 50	6: —	—

Allt med postbefordringsafgiften inberäknad.

IDUNS MODETIDNING. De modellkataloger, som vi redan under de två senaste åren utgifvit i förbindelse med vår afdelning för tillklippta pappersmönster, ha i hög grad slagit an och rönt allt starkare efterfrågan. Nyanskaffningen af kläder såväl i hemmen som hos sömmerskorna sammanfaller ju i regel med årets fyra säsonger: vår, sommar, höst och vinter, och våra damer ha visat sig uppskatta det praktiska uti att just vid dessa tidpunkter i ett rikhaltigt häfte få sammanfördt ett sorgfälligt urval af årtidens trefligaste modenyheter, till hvilka de då samtidigt sättas i tillfälle att från Iduns Mönsterafdelning till billigt pris erhålla färdigklippta, fullt tillförlitliga pappersmönster. Det är därför en allmänt uttalad önskan vi tillmötesgå, då vi beslutit att för det nya året förändra utgifningsformen för *Iduns Modetidning*, så att — i stället för de tidigare månadsnumren — den under år 1905 utkommer i form af *fyra rikhaltiga modellkataloger* — en för hvarje säsong — och hvar och en innehållande, utom moderevy, två- till trehundra olika dräktmodeller. Prenumerationspriset blir endast 2 kr. pr helt år, hvilket måste betraktas som synnerligen billigt i förhållande till det rikhaltiga innehållet.

BARNGARDEROBEN. Den i alla hem med uppväxande små "slitvargar" redan snart sagdt oundgängliga rådgifvaren, *alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda*, utgifves äfven under det kommande året efter samma omtyckta plan som hittills. Med sitt en gång i månaden utkommande 16-sidiga nummer, innehållande bortåt ett hundratal illustrationer öfver allt, som hör till barntoaletten från de spädaste åren till vuxen ålder, och åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, ersätter "Barngarderoben" mångfaldt det ringa prenumerationspriset af 3 kr. för helt år genom den nytta och den besparing, dess praktiska råd bereda i hvarje hem.

DAMERNAS MUSIKBLAD börjar med år 1905 sin fjärde årgång och öfvertages samtidigt af ägaren till tidningen Idun och öfriga härofvän nämnda publikationer. Fru *Ellen Sandels*, som från början stått som Musikbladets utgifvare, är fortfarande fäst vid dess redaktion och kommer att ägna sitt arbete åt detsamma.

Damernas Musikblad utgifves med två nummer i månaden med uppehåll under sommaren, så att *inalles tjugu nummer* utkomma under årets lopp. Hvarje nummer omfattar en 8-sidig musikbilaga med 3 à 4 kompositioner af in- och utländska tonsättare, klassiska och moderna, samt därjämte en underhållande textafdelning med porträtt och korta biografier af kompositörer och musikutöfvare, intressanta novellistiska skildringar ur deras lif, musikrevyer, småhistorier och anekdoter m. m.

Inalles erhålles under året, utom en intressant textafdelning, ett 70-tal anslående och ej svårspelta kompositioner af berömda äldre och nyare mästare, naturligtvis ock af inhemska tonsättare — allt för det oerhördt billiga priset af sex (6) kronor eller mindre än 10 öre pr komposition.

Abonnement å ofvanstående publikationer kan ske å närmaste postanstalt eller i närmaste bok- och musikhandel.

Öfverblifna nummer

af Iduns Handarbetstidning, från år 1903, 15 nr, innehållande ett stort antal stilfulla och moderna original-mönster realiserats till 1 kr. om beloppet insändes i postanvisning till Iduns exp., Stockholm.

KÖKSALMANACK

Redigerad af ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 1-7 JAN. 1905.

Söndag (Nyårsdagen): Klar buljong med ungnstek bröd; fisksofflé med holländsk sås; stekt fyllt svincarré med potatis; vingelé med mandelspån.

Måndag: Köttfärs med konserverade ärtor; liogonpårn med grädde.

Tisdag: Grönsoppa med mjölk; kokt torsk med senapsås och potatis.

Onsdag: Renstek med potatis, syltlök och lingon; tysk äppelkaka.

Torsdag: Brynt vitkålssoppa med fläskkorf; Beignetsoufflé med sylt.

Fredag (Trettondagen): Afredd buljong med jordärtskockor; hummersalad med remonlade-sås; champignonspäckad oxfilet med brynt potatis; Jordgubbskomplott med grädde och bakelser.

Lördag: Griljeradt buljongskött med stufvade morötter; saftsoppa med skorpor.

RECEPT:

Fisksofflé (f. 6 pers.). 100 gr. smör, 80 gr. mjöl, 4 del. grädde, 3 kpk. kokt fisk, (1/2 kg. gädda), 6 ägg, salt, hvitpeppar.

Till formen: 1/2 msk. smör, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Smör och mjöl sammanfråsas och grädden tillsättes litet i sänder, under flitig röring, hvarefter afredningen får ett godt uppkok och hålles upp att kallna. Den kokta fisken plockas fin som risgryn och nedröres i den kalla smeten jämte äggulorna en i sänder. Den afsmakas med kryddorna och sist nedskäres de till hårdt skumslagna äggwhitorna. Massan slås genast i smord och brödbeströdd form och gräddas omkr. 1/2 tim. i ordinär ugnsvärme. Soufflén serveras genast den toges ur ugnen.

Holländsk sås (f. 6 pers.): 100 gr. smör, 1 1/2 msk. mjöl, 4 äggulor, 1 tsk. socker, 4 del. kallt vatten, saften af en 1/4 citron, 1 nypa salt.

Beredning: Tre fjärdedelar af smöret röres i en något ljum kastrull, tills det är hvitt och pösigt, därefter nedröres mjölet, äggulorna, en i sänder och sockret. Kastrullen sättes öfver svag eld, det kalla vattnet tillsättes litet i sänder under ständig vispning, och såsen får sjuda omkr. 1/2 tim. Då den är tjock och glansig lyftes den af och resten af smöret jämte citronsaften afröres. Såsen afsmakas mycket noga och serveras varm.

Stekt fyllt svincarré (f. 6 pers.): 1 1/2 kg. carré med ben, 3-4 äpplen, 1 hg. katrinplommon, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 msk. smör, 1/2 lit. kok. vatten.

Till garnering: 2 hg. katrinplommon.

Beredning: Carrén tvättas med en duk doppad i hett vatten. Äpplena skalas och skäras i klyftor, katrinplommonen skjöljas i ljumt vatten, förvällas och urkärnas. Köttet lossas vid den tunna sidan af kotletraiden, så mycket att man kan sticka in äppelklyftorna och katrinplommonen, hvarefter det

DET ÄR SÄKERT att "MUM" förordad af legitim Läkare, ger kraft helsa åt Barn Äldringar och klena personen

Svenskt fabrikat, tillverkad under kontroll, säljes hos Herr Apotekare och Handlande.

I parti hos Instruktionsapoteket Nordstjernan o. Apoteket Gripen i Stockholm, Apoteket Enhörningen i Göteborg, Lejonet i Malmö.

A. W. Friestedts Fabriksaktiebolag, Stockholm.

äter hopsys. Carrén brynes i smöret antingen i ugn eller gryta och spådes med vattnet litet i sänder. Till stekningen åtgår omkr. 2 tm. Serveras med sin egen jus, som silas och skummas noga.

Vingelé (f. 6 pers.): 2 hg. toppsocker, 4 del. vatten, skal och saft af 1 citron, 20 gr. gelatin, 3 del. franskt vin, 3 del. maderia.

Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar, simmig lag. Därefter tillsättes genast skalet och saften af citronen jämte det skjölja och i 1 del. varmt vatten upplösta gelatinet, samt vinet. Blandningen omröres väl och silas genom en i hett vatten urvridd servett, uppspänd på silstol. Gelet hålles antingen i geléskål eller i en vacker bleckform, förut skjöljd med kallt vatten, får stelna och garneras, om det stjälpes upp, med litet sönderhackad gelé.

Konserverade ärtor till kött (f. 6 pers.): 1 hel burk ärtor, 2 msk. smör (40 gr.).

Beredning: Ärtorna upphettas i vattenbad, spadet fränsilas och ärtorna upphållas på varm karott, hvarefter det

skirade smöret hålles öfver. På samma sätt anrättas konserverade sockerärter, tabelärter och Harricots verts (spåda turkiska bönor).

Grönsoppa med mjölk (f. 6 pers.). 2 morötter, 1 litet rotselleri, 1 liten purjolök, 3 msk. smör (60 gr.) 1/2 lit. kokande vatten, 1 halfburk konserverad blomkål, 1 half-burk konserverade ärtor, 2 msk. mjöl, 1 1/2 lit. oskummad mjölk, 1/2 hg. spenat, med fint hackad persiljasalt, hvitpeppar, socker, 1-2 äggulor, 2 del. tjock grädde.

Beredning: Morötterna skjöljas, skrapas och skäras i tunna skifvor, selleri och purjolöken skäras i fina strimlor, Rotsakerna och purjon fråsas i hälften af smöret och påsättas i det kokande vattnet och få koka, tills de äro mjuka. Blomkålen och ärtorna upphettas i vattenbad.

Mjölkens kokas upp. Resten af smöret fråses med mjölet, och mjölken påspådes litet i sänder; den rensade och skjöljda spenaten tillsättes, och soppan får koka 10 min., hvarefter rottskerna och grönsakerna med sitt spad tillsätts, jämte den fint hackade persiljan och soppan afsmakas med kryddorna.

Äggulorna och grädden vispas upp i soppskålen och soppan tillslås under kraftig vispning.

Hummersalad med rémouladesås (f. 6 pers.). 1 burk hummer à 2 kr. 1/2 msk. kapris, 2 anjovisar, 1 knifudd portug. lök, 2 äggulor, 10 tsk. matolja, 2 tsk. ättika.

Beredning: Hummern lägges på sikt att väl afrinna. Kaprisen hackas fint och anjovisen rensas och skäres i fina tärningar. Äggulorna vispas väl och tillsätts med matoljan, 1 tsk. i sänder. Då 5 tsk matolja äro blandade tillsättes hälften af ättikan, därefter resten af matoljan och sist återstoden af ättikan under det att såsen röres 1/2 tim. hvarefter de öfriga kryddorna sakta

Af BAKALETTE

(läses: baka lätt).

Lagermans Kak- & Tårtpulver "Tomten" finnes i handeln en ny smaksort, benämnd

"Jul-Tårta"

Den är utomordentligt god.

Lika lätt bakad som de öfriga sorterna af Bakalette.

Priset oförändradt: 45 öre pr paket.

nedröras. Hummern upplägges på ett fat, såsen hålles öfver och anrättningen garneras med grönsalad.

Champignonspäckad oxfilet (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. oxfilet, 1 half-burk konserverade champignoner, 3 msk. smör (60 gr.), 1 tsk. salt, 1/2 lit. vatten, 1 tsk. Liebig's köttextrakt.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, köttjus, 1/2 del. tjock grädde.

Beredning: Köttet bultas lätt med fuktig klubba samt tvättas med en handduk doppad i hett vatten. Champignonfötterna skäras i fyra delar och hattarna sparas till garnering. Oxfileten späckas med champignonstrimlorna och brynes i 2 msk. af smöret samt saltas. Det kokande vattnet blandas med köttextraktet, smaksättes med salt, och därmed spådes fileten litet i sänder, under det den får steka 1-1 1/2 tim. Köttet skäres i tunnaskifvor, upplägges på creütens och garneras med championhattarna frästa i resten af smöret samt brynt potatis. Köttjusens silas och skummas och såsen beredes på vanligt sätt.

Enda specialskola för undervisning i Maskinskrifning och Stenografi (Melins system) är

REMINGTON

Karduansmakaregatan 1, Stockholm.

Anmälningar till deltagande i undervisningen mottagas alla hvardagar utom lördagar kl. 12-2 och 4-9 e. m. å Institutet, t. o. m. den 20 dec., samt därefter i Skrifmaskinsaffären Remington, Hamngatan 10, Aktiebolaget Maskinaffären Stieltjes, Vasagatan 50, där äfven alla upplysningar lämnas.

Obs.! Ny kurs i Stenografi börjar den 9 jan. 1905.

Obs.! Elev väljer själf tid för undervisningen.

Obs.! I förening med platsanskaffningsbyrå, där platser med goda löner gratis anskaffas åt eleverna.

LEDIGA PLATSER

Expeditricer

med god säljareförmåga och bästa rekommendationer, erhålla till våren platser inom olika afdelningarna i en större affär för klädningstygger, väfnader och sybehör. Svar till: "Duglig 15 Mars", Helsingborg, p. r.

Kontorsplats för korrespondens och hufvudkassans omhändertagande.

En begäfvad dam med fullständig kännedom om tyska samt häst något hemma i engelska och franska språken och som med lätthet kan sköta en vårdad och ledig korrespondens, erhåller plats på ett större affärskontor. Svar märkt "Kompetent 15 mars 1905", Helsingborg p. r.

Enkel, anspråkslös, barnkär bättre flicka omkring 25 år, som vill åtaga sig vården af tvänne barn, en flicka om 8 år, en gosse 5 år erhåller plats i början af nästa år. Den sökande skall vara musikalisk, samt på egen hand leda barnens läsläsning, frisk, samt glad och vänlig. Svar jämte fotografi, rek. samt löneanspråk torde sändas under adress "Familjemedlem", Upsala, p. r.

Bildad, flicka, ej för ung, helst musik. kunnig i matl. o. ett hems skötande får på nyåret plats, aut. som husmoder sköta ett mindre pensionat i Sthlm. Svar med utf. upplysn. och rekomm. gerna äfven fotografi till "Glad och treflig" Iduns exp.

Vid Klippans samskola finnes för kommande vårtermin plats ledig för en lärarinna i kristendom, svenska och möjligen naturkunnet. Ansökningar, ställda till skolstyrelsen torde sändas till skolans föreståndarinna adr. Klippan

Lärarinna,

undervisningsvan (som helst genomgått högre seminarium) samt är musikalisk och undervisar i språk, önskas till den 15 januari 1905 för undervisning af tvne flickor 10 å 11 år. Svar åtföljdt af fotografi och lönepr. till "Signild å Gunbild" Dunker, Sörmland.

Sköterskeplatser

blifva lediga vid Allmänna Barnhusets dibarnsafdning d. 15 Januari 1905. Ansökningar, ställda: till Överläkaren, egenhändigt skrifna, jämte intyg om utbildning och föregående tjänstgöring, inlämnas till Ansalsföreståndarinnan Fröken M. Sundberg, Allmänna Barnhuset, Norrtullsgatan 14, häst mellan kl. 10-11 f. m.

VIKARIAT under vårterminen, från 1 Febr. 1905 vid Grängesbergs Samskola för lärarinna, helst exam. från h. lärarinneseminarium. Lön 400 kr. Platsen torde bli ordinarie till hösten. Vidare meddelar Pastor D. Johansson, Grängesberg.

En examinerad

Sjuksköterska

kommer att anställas för Vesterås stads räknig från 15 januari 1905. Hon erhåller 500 kr. i fast lön och ersättning vid tjänstgöring enligt fastställt taxa. Ansökan om platsen insändes till Hälsovårdsnämnden i Vesterås före 1 januari, åtföljd af fräjdetyg, läkareintyg om hälsotillstånd och kroppsbeskaffenhet samt intyg om genomgången utbildning och öfriga kompetenshandlingar.

Bättre, anspråkslös flicka van vid spåda barn och något kunnig i sömnad, önskas till nyår för 3 barn, ålder 4 1/2, 2 år, 2 mån. Barnjungfru finnes. Svar med fotografi o. löneansp. till "Familjemedlem", Åstorp, p. r.

För stenografer och maskinskrifvare som genomgått vårt Institut anskaffas gratis förmånliga platser med goda löner.

Anmälningar till deltagande i Stenografikursen, som börjar den 9 jan. 1905 emottagas alla hvardagar kl 10-2 och 5-9 e. m. å Institutet samt i

Skrifmaskinsaffären Remington, Hamngatan 10,

Aktiebolaget Maskinaffären Stieltjes, Vasagatan 50,

där äfven alla upplysningar lämnas.

Remington

Institut för undervisning i Maskinskrifning & Stenografi (Melins system).

Karduansmakaregatan 1, STOCKHOLM.

PLATSSÖKANDE

En 19-års bildad flicka af god familj, och som är kunnig i hand- och hushållsgöromål, önskar plats i bättre familj såsom sällskap och att gå frun tillhanda. Fritt vivre önskas och äfven blifva ansedd såsom medlem af familjen. Svar torde inlämnas till "G. M.", Iduns exp. i. v. b.

Enackorderingsbyrå Hamngatan 2, 3 tr., Norrköping, anskaffar verkligt goda lärarinnor, sällskapsdamer, barnfröknar och hushållsbiträden. Öppet 12-2 & 4-6. Rikstel. 916.

I bättre familj, häst i Dalarne eller Gestrikland, önskar ung flicka plats i början af januari, att förestå eller vara behjälplig i hushållet. Ar kunnig i alla inom ett hem förekommande göromål. Små lönepretentioner. Svar till "G. 24 År" Gefle p. r.

23-års bättre flicka önskar plats i finare 20 familj, är fullt kunnig i sömnad samt skrifning. Svar till "Arbetsam" Alingsås p. r.

En ung flicka önskar plats å kontor. Har genomgått handelsskola. Innehar plats som skrifbiträde men önskar ombyte. Svar fortast möjligt emottages tacksam under adr. "Skrifbiträde", Östersund p. r.

27-års bättre flicka med elementarbildning önskar plats som hjälp o. sällskap antingen hos fin äldre ensam dam el. i god o. trefl. fam. på landet att som medlem af densamma vara husmodern bebjälpl. Ordentlig, anspråkslös, pliktrogen, stillsam, praktisk, musikalisk, kunnig i handarb., någon vana vid sömn. af barnkläder, barnkär, glad. Någon lön önskv. Bästa referenser. Svar till "Pålitlig 05", Eksjö p. r.

Verkligt skickliga maskinskrifvare och stenografer tillhandahållas af

Remington

Institut för undervisning i Maskinskrifning & Stenografi (Melins system).

Karduansmakaregatan 1, STOCKHOLM.

Plats önskas som hushållerska af en bättre flicka, hos ensam herre. Ar van vid arbete och ordning. Kan visa de bästa betyg. Svar till "S. L.", Hidingsta, Thorsborg.

Ung, anspråkslös flicka, som genomgått Barnavård, önskar på nyåret plats som barnfröken; är villig åtaga sig spådt barn. Svar till Jenny, Iduns exp.

Ung dam, som i sju års tid varit anställd å Landsortst. vid såväl redakt. som bokför. afdn. önskar nu genast eller till nyåret sådan plats eller eventuelt kontorsplats. Utmärkta betyg och referenser. Svar till "Soleil" under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Plats önskar en lärarinna, van undervisa i skolämnen, språk, musik. Barnkär. Svar "God energi" under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm.

WR 59